

ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

που οδηγούν πέρα από τα
αμφίβολα τοπία του στοι-
χειωμένου κόσμου μας.



ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙ-
ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΑΡΕΧ.

από την έκδοση



Ο ελευθεριακός ΛΟΓΟΣ είναι αυτός που αμφισβητεί την υάθε εξουσία που παράγει ιυριαρχία. Και οι εξουσίες αυτές είναι αμέτρητες, είναι μολυνμένες, αοημιές, γνωστικές, αισθητικές, λειτικές, υααργια-υές υ.λ.ω. Και τις αμφισβητεί με την έμμετρατη θεωρία του, δηλαδή τη θεωρία και την πράξη σε μια αμφίδρομη σχέση.

Αυτές είναι οι γενικές σιέγεις με τις οποίες διαμορφώνονται τα υείμενα αυτού που τόσο μυρού, σχεδόν αόρατου έντικου, σμίγοντας την φαντασία και την αραγματι-υότητα, την εαυθυμία και την ανάγκη, τον πόνο και την ηδονή, το ανείμα και την ύλη, τη ζωή και το θάνατο, τη σιέγη και την πράξη, το τυχαίο και το αναγκαστικό. Κείμενα που έχουν σαν σιωσώ να δείξουν την ελευθεριακή αοημορφία, την ιυανότητα του ελευθεριακού λόγου δηλαδή, να είναι ένας λόγος αμφισβήτησης και πρότασης για υάθε αλγερά του φυσικού υόσμου, της υαα-ξης, της μολυνίας.

Στον κόσμο μας ο ελευθεριακός λόγος δεν ευτύχησε να προωθήσει την αοημορφία και τη δυναμική του. Πιστεύουμε πως, όσους αροσάδελα έγινε και γίνεται, είχε στοι-χέλα μόνο ελευθεριαυότητας, χωρίς βέβαια αυτό να μελώνει την αξία αυτών των αρο-σάδελων. Εμείς, με το έντικω αυτό, εαυ-χειρούμε ελευθεριαυές αωσάειρες, θεωρητι-υές και αραυτιυές, αροσάδελντας να ανα-αυώξουμε τις αοηύμορφες δυναυότητές του, εφαρμόζοντας το ΛΟΓΟ του σε υάθε αλγερά του υόσμου της εξουσίας.

Το αν θα το αετύχουμε εξαρτάται απ' ό-λους μας και υυρίως απ' όσους φίλοι μας.

Γεια σας
και σας ευχαριστούμε για το
ενδιαφέρον σας.



οργανωτική ολιγαρχία

Οι ιεραρχικές - εξουσιαστικές σχέσεις, πολιτικές, οικονομικές, κρατικές, αφού πρώτα μετέτρεψαν τους ανθρώπους σε υπηκόους, τώρα, μπροστά στον κίνδυνο να καταρρεύσει το σύστημα που έχουν δημιουργήσει, από την αδιαφορία που εκδηλώνουν οι υπήκοοί του για αυτό, προσανατολίζονται στην εφαρμογή έκτακτων μέτρων διακυβέρνησης. Χαρακτηρίζουμε τα μέτρα αυτά, σαν την απαρχή της ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ...

Θα μπορούσε να είναι μια ιστορία επιστημονικής φαντασίας, αλλά δυστυχώς, δεν είναι, παρά η σύγχρονη πραγματικότητα της εξουσιαστικής κοινωνίας, που για άλλη μια φορά μέσα στην ανθρωπινή ιστορία, κατόρθωσε να κάνει τους ανθρώπους να αδιαφορούν γι' αυτή, για την ιδεολογία της, για τις πολιτικές, οικονομικές, ηθικές, πολιτισμικές αξίες της και να ενδιαφέρονται μόνο για το πως θα εκμεταλλευτούν όσο καλύτερα μπορούν τον κόσμο της.

Οι άνθρωποι αν και είναι φτιαγμένοι για να ενδιαφέρονται μόνο γι' αυτήν, εν τούτοις άρχισαν εδώ και καιρό να ασχολούνται μόνο με τα δικά τους συμφέροντα, με αποτέλεσμα να αρχίσει να εμφανίζεται ο κίνδυνος της κατάρρευσής της, όχι από τις πολυάριθμες αντιφάσεις της, την αδικία της, αλλά από τον αποτραβηγμό των υπηκόων της από τους ζωτικούς μηχανισμούς της.

Κάθε σύστημα λειτουργεί στο βαθμό που έχει δημιουργήσει μια τέτοια συναίσθηση στους ανθρώπους που θα το δικαιολογούν, που θα εργάζονται γι' αυτό, που θα υπακούουν στις εντολές, στις αξίες, στα μηνύματά του. Αυτή είναι η σπουδαιότερη αρχή της κυριαρχίας. Χάρη σ' αυτήν, το σύστημα εξοικονομεί την ενέργεια για να λειτουργεί, να χαράζει προοπτικές, να σχεδιοποιεί και να αμύνεται. Αν δε μπορεί να κρατά ζωντανή στους ανθρώπους τη ψευδή συνείδηση και όταν λέμε ζωντανή, να τους κάνει να της αφιερώνουν όλες τους τις δυνάμεις, τότε, η κυριαρχία αρχίζει να έχει σοβαρά προβλήματα ύπαρξης και υπάρχει η πιθανότητα να αρχίσει να δρα με έκτακτο τρόπο.

ΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΠΟΝΕΚΡΩΣΕΙ ΤΟΥΣ ΥΠΗΚΟΟΥΣ ΤΟΥ, ΓΙΑ ΝΑ ΣΤΑΘΕΙ, ΕΙΤΕ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟΥΣ ΕΠΑΝΑ - ΕΜΦΥΤΕΥΣΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΓΙΑ ΑΥΤΟ, ΠΟΥ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΤΗΝ ΡΙΖΙ-

ΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ, ΕΙΤΕ, ΚΑΙ ΕΦΟΣΟΝ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ, ΝΑ ΑΔΙΑΦΟΡΗΣΕΙ ΓΙΑ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΒΙΑΙΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΛΗΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΤΩΝ ΥΠΗΚΩΩΝ ΤΗΣ.

Και σίγουρα, η κυριαρχία έχει επιλέξει την τελευταία διαδρομή για να επιζήσει. Και για να μπορεί να ακολουθήσει τη διαδρομή αυτή θα πρέπει να οργανωθεί κυρίως ως προς τον εαυτό της, με ιεραρχικές δομές που να μην απέχουν απ' αυτές μιας στρατιωτικής οργάνωσης, που θα επιβάλλουν στους ανθρώπους να τη λειτουργήσουν, να τη συντηρήσουν, να τη διαιωνίσουν.

Ίσως σε πολλούς, φανούν υπερβολικά αυτά που λέμε, αλλά δεν είναι. Ας κοιτάξουν γύρω τους, για να διαπιστώσουν, με τους δικούς της πάντοτε όρους, την κατάσταση της, το πως λειτουργούν οι μηχανισμοί της. Ετσι, θα μπορούν να κατανοήσουν αυτά που ισχυριζόμαστε, να αναγνωρίσουν τουλάχιστον τις απαρχές τους.

Ας δούμε την δημόσια φυσιογνωμία της, την υγεία, την παιδεία, τις μεταφορές και γενικότερα κάθε υπηρεσία κοινής ωφέλειας. Λειτουργούν με το χειρότερο δυνατό τρόπο. Και το κράτος που εμπεριέχει και το δημόσιο βρίσκεται από καιρό στο δρόμο της διάλυσής του. Στο χώρο της οικονομίας της τα ίδια σημάδια παρακμής: Ελεύθερη αγορά με κυρίαρχα τα στοιχεία της ασυνδοσίας, κρατικός παρεμβατισμός που κατασπαταλεί το δημόσιο χρήμα μοιράζοντάς το προνομιακά, τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα, τραπεζο-πιστωτικό σύστημα που συντηρεί πλήθος απατεώνων, αμέτρητα προνόμια, όπως, φοροαπαλλαγές, "φωτογραφικές" νομοθετικές ρυθ-

μίσεις κ.λ.π. Μια οικονομία, καπιταλιστική μεν, αλλά και ανίκανη πια να λειτουργήσει τους μηχανισμούς της γιατί έχει εκμυλιστεί. Και το πολιτικό σύστημα παρουσιάζει την ίδια εικόνα εξασθένισης. Το κοινοβούλιο έχει μεταμορφωθεί σε σύγχρονο φωτογραφείο ή σε μια πασαρέλα καλλιτείων, ανάλογα με το πως το βλέπει κανείς, όπου, ικανοποιούνται, οι κάθε είδους ανάγκες των κέντρων που κυβερνούν. Η κυβέρνηση δε, δεν είναι παρά μια ομάδα πολιτικάντιδων που μετρούν τις πράξεις τους ανάλογα με το πολιτικό τους κόστος. Και τα κόμματα έχουν αναδειχθεί σε Α.Ε. περιορισμένης ευθύνης που με κάθε είδους τεχνάσματα προσπαθούν να προσελκύσουν ψηφοφόρους, κάνοντας την τεχνική του μάρκετινγκ, πολιτικό τους λόγο.

Αυτή είναι σε συντομία και χωρίς υπερβολές η κατάσταση της κυριαρχίας, στο κράτος, στο πολίτευμα, στην οικονομία, στους ζωτικότερους δηλαδή χώρους της. Κάθε λειτουργία της, είναι γεμάτη αντιφάσεις και δε μπορεί να σταθεί χωρίς το ενδιαφέρον, υποτίθεται με ελεύθερη βούληση, από μέρους των ανθρώπων. Και με εξαντλημένο το ενδιαφέρον τους, αυτές, αρχίζουν να εμφανίζουν σημάδια κατάρρευσης.

Θα λέγαμε πως, η εξουσιαστική κοινωνία μπροστά σ' αυτήν την άσχημη κατάσταση που άρχισε να δημιουργείται, με το να έχει δηλαδή εξαντληθεί το ενδιαφέρον των πολιτών, επιστρέφει στα πρωταρχικά της στάδια, τότε, που ασκούσε με αποκάλυπτο και χωρίς ιδιαίτερο φόβο τη βία της στους εκμεταλλευόμενους. Σήμερα βέβαια έχει την τεχνολογία, έναν άλλο πολιτισμό και τα πράγματα φαίνονται διαφορετικά. Αλλά δεν είναι.

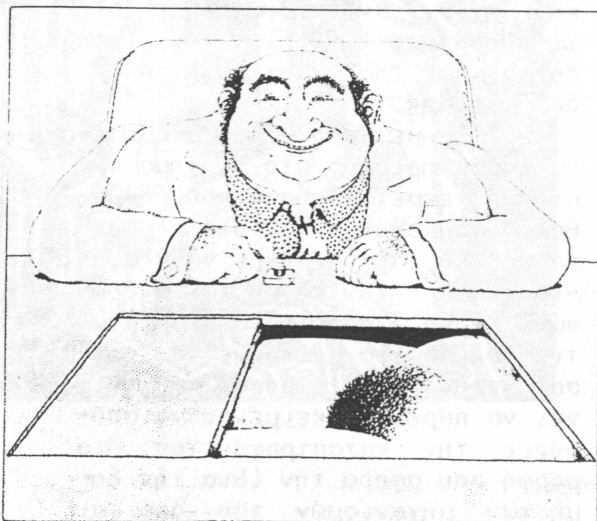


Ας φανταστούμε ένα μετα-βιομηχανικό περιβάλλον μιας μητρόπολης, μολυσμένο, γεμάτο σκουπίδια, ξεχαρβαλωμένο, με ανθρώπους χαμένους μέσα σε μια μπαρόκ τεχνολογική αθλιότητα και με την εξουσία να κυβερνά ανεξέλεγκτα, ολιγαρχικά, όπως δηλαδή το παρουσιάζουν οι διάφορες οραματικές τέχνες, για να μπορέσει να γίνει κατανοητή, η εικόνα που δίνουμε για την κυριαρχία σ' ένα πολύ κοντινό μέλλον. Και είναι μια εικόνα, που εκτός του ότι άρχισαν ήδη να γίνονται κάποια στοιχεία της πραγματικότητας, δε διαφέρει καθόλου από την εικόνα της καπιταλιστικής κοινωνίας στις απαρχές της, με τις πόλεις όπου στοιβαζόταν το ανθρώπινο κρέας για να περάσει από τις βιομηχανικές κρεατομηχανές του κεφαλαίου, με τις εγκαταλλειμένες αγροτικές περιοχές, με την κτηνωδία της εξουσίας που κυβερνούσε με όρους δουλείας.

Τότε τους ανθρώπους τους έκαναν πεινασμένους για να μπορούν στη συνέχεια με το μαστίγιο να τους κάνουν σκλάβους. Το ενδιαφέρον τους η κυριαρχία το αποκτούσε με το φόβο που ασκούσε. Και της ενδιέφερε, το προλεταριάτο να ενδιαφέρεται για την εργασία και τίποτα άλλο. Υπήρχε

η άστική τάξη που διαχειριζόταν την κυριαρχία. Σήμερα επανέρχονται οι ίδιες συνθήκες βίας, οι ίδιες συνθήκες μεταξύ εκμεταλλευτών και εκμεταλλευμένων, γιατί το ενδιαφέρον χάνεται από τους ανθρώπους. Και είναι ένα ενδιαφέρον που αφορά όχι μόνο την καπιταλιστική εργασία όπως στο παρελθόν, αλλά όλους σχεδόν τους τομείς της κυριαρχίας, αφού σ' όλους συμμετέχουν και οι εκμεταλλευόμενοι.

ΒΕΒΑΙΑ, ΛΕΓΟΝΤΑΣ ΠΩΣ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΧΑΣΑΝ ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗΝ ΕΝΝΟΟΥΜΕ ΠΩΣ ΑΠΟΚΤΗΣΑΝ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΩΝ ΤΟΥΣ. Το ενδιαφέρον που τους εμφύτευσε η κυριαρχία, περιείκλειε στοιχεία από τη νομιμότητα όπως αυτή την καθόριζε: ηθικότητα, τιμιότητα, υπακοή, πίστη στους ανωτέρους, στα αφεντικά, στα λόγια και τις πράξεις τους, στην εργασία, στην ιεραρχία, στους νόμους, στις αξίες του έθνους, της πατρίδας, της αρβύλας, του κόμματος, του κράτους. Βέβαια, για τους κυρίαρχους, το ενδιαφέρον τους στοιχειοθετείται απ' όλα εκείνα τα στοιχεία που ευνοούν



με τον οποιονδήποτε τρόπο την εκμετάλλευση των υπηκόων: απάτη, βία, κοροϊδία, ατομικισμός, απανθρωπισμός, έλλειψη αξιών, υποκρισία κ.λ.π. Και δε λέμε πως, οι εκμεταλλευόμενοι απόκτησαν τις αξίες αυτές. Λέμε πως, έχασαν πολλές απ' αυτές που τους εμφύτευσαν οι κυρίαρχοι ή τουλάχιστον μείωσαν την επιρροή που αυτές τους ασκούσαν.

Οι άνθρωποι άρχισαν να είναι αδιάφοροι για τις αξίες που τους επέβαλαν, γιατί ήταν ψεύτικες, αλλοτριωτικές, δε βοηθούσαν παρά στη συνέχιση της σκλαβιάς τους, της μίζεριάς τους. Το ενδιαφέρον τους για τη κυριαρχία, κατάλαβαν πως ήταν η υπόγεια εξουσία της, που τους είχε επιβληθεί για να δέχονται τη θέση τους, τον ταξικό κόσμο της. Εξάλλου είναι τόσο πρόστυχη και απάνθρωπη η δημοσιοποιημένη εικόνα της, που έκανε και τους πλέον δύσπιστους, να πάψουν να ενδιαφέρονται ειλικρινά για αυτήν. Αρχισαν δε να ενδιαφέρονται για τις αξίες των κυριάρχων, για τα πλούτη και τη δύναμή τους, για τα μέσα που χρησιμοποιούν. Τελικά, η αδιαφορία για τις αξίες που επέβαλε η κυριαρχία, αντικαθιστάθηκε από την υοθέτηση των αξιών των κυριάρχων. Και έτσι, άρχισε η αποδιάρθρωση της.

Δε θέλουμε να δώσουμε ακόμη ένα χαρακτηρισμό στο σύστημα της στυγνής εκμετάλλευσης που ζούμε. Θα το αποκαλούμε πάντοτε εξουσιαστική κυριαρχία μέχρι να εξαφανιστεί από τον κόσμο των ανθρώπων. Με το χαρακτηρισμό οργανωτική ολιγαρχία θέλουμε να ορίσουμε την έκτακτη μορφή που τείνει να πάρει προκειμένου να αποφύγει την καταστροφή του. Μια μορφή που αφορά την ίδια την δομή των μηχανισμών του, όσο και

την λειτουργία τους για την εκμετάλλευση των ανθρώπων. Όπως είπαμε, κινδυνεύει από την αδιαφορία τους γι' αυτό αρχίζει να οργανώνει με ολοκληρωτικό τρόπο τους ανθρώπους μέσα στα διάφορα σχήματά του, κερδίζοντας το ενδιαφέρον τους με εκβιαστικό τρόπο. Χρησιμοποιώντας την ανάγκη επιβίωσης, τούς επιβάλλει την χωρίς όρια υπακοή στις εντολές του. Είναι η διαχείριση του υπογείου φόβου που δημιουργεί η πιθανή σπάνη που εκμεταλλεύεται η κυριαρχία για να δώσει την απαραίτητη δύναμη στους μηχανισμούς της.

Και δε θα λέγαμε πως προσπαθεί να δημιουργήσει μια τάξη ανθρώπων με ιδιαίτερα προνόμια, για να λειτουργούν τις σχέσεις εκμετάλλευσης, τους μηχανισμούς της. Αυτό δε θα μπορούσε να το κάνει, γιατί, μια σαφώς καθορισμένη τάξη θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα στη δημοκρατία, έστω και αν αυτή υπάρχει σαν επίφαση. Αυτή είναι και η διαφορά της από την τυπική ολιγαρχία. Απλώς αποκτά μια ολοκληρωτική μορφή, που επιβάλλει, που ελέγχει, που οργανώνει ολιγαρχικά το ενδιαφέρον των πολιτών για τα κύρια σχήματά της, ειδικότερα το κράτος. Και τίποτα άλλο.

Όλα αυτά που γράφουμε, φαντάζονται ίσως εξωπραγματικά, αν δούμε την κυριαρχία μέσα από τις δημοσιοποιημένες εικόνες της. Τότε, όλα της τα προβλήματα, μπορούν να διορθωθούν με εκσυγχρονισμούς, με αποκρτικοποιήσεις, με διαφάνεια κ.λ.π., χωρίς να έχει την ανάγκη να καταφύγει σε έκτακτα μέτρα. Αλλά δεν είναι έτσι. Δε μπορούμε εύκολα να κατανοήσουμε πως, εμείς οι ίδιοι, αδιαφορώντας για τις αξίες που μας έχουν επιβάλλει για να

ενδιαφερόμαστε γι' αυτήν, είμαστε υπεύθυνοι για την άσχημη κατάσταση της, στο κράτος, στην πολιτική, στην οικονομία, στην κοινωνική πρόνοια, στον πολιτισμό. Ετσι, νομίζουμε πως με λίγη προσπάθεια θα μπορούσαμε να τη βελτιώσουμε και να τη σώσουμε. Αλλά είναι δυνατόν αυτό; Μπορούμε να αδιαφορήσουμε για τις αξίες των αφεντικών του κόσμου, που έχουν εισχωρήσει μέσα σε κάθε μόριό μας; Πιστεύουμε πως όχι. Υπόσχονται τόσα, ακόμη και μια θεική θέση. Και αυτό η κυριαρχία το ξέρει και γι' αυτό μιλά από τη μια πλευρά με τους γνωστούς δημοσιοποιημένους όρους, αφού δε μπορεί να κάνει και διαφορετικά, και από την άλλη προετοιμάζει

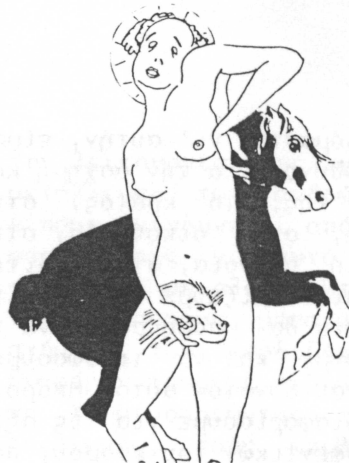
την ολιγαρχία της, γιατί, γνωρίζει πως κινδυνεύει από τις ίδιες τις αξίες της. Και μήπως θα είναι η πρώτη φορά;

Οι ιεραρχικές εξουσιαστικές σχέσεις δημιούργησαν υπηκόους, ανθρώπους με ψεύτικο ενδιαφέρον για την κυριαρχία, από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας της. Αυτό θέλουμε να γίνει σαφές τελειώνοντας το κείμενο αυτό. Στο σήμερα το γεγονός αυτό, αρχίζει να γίνεται ολέθριο για την κυριαρχία. Και αυτό, όχι μόνο γιατί την καταστρέφει, αλλά και γιατί, μη μπορώντας να το αλλάξει, αναγκάζεται να δείξει τον πραγματικό ολιγαρχικό εαυτό της για να σωθεί. Και αυτό ίσως είναι το ολέθριο σφάλμα της.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΘΑΙΟΥ



ΔΙΑΛΟΓΟΙ



ΕΚΕΙΝΗ: Για όες μου, σιέφθηνες από όως, εφόσον εί-
ναι αωοδεδειγμένο ότι οι άνθρωποι ειτός από τις
γνωστές τους ιιανότητες έχουν και άλλες, όόως την
τηλεόόθεια, τη διορατιιότητα, τη μαντιιή, τον εωιρ-
ρεασμό της ύλης από το ανεύμα, τις όαρ' αίσθηση α-
ντιλήγεις όόως είναι γνωστές, να μωορούν να τις
χρησιμωοιούν μέσα στον ελευθεριαμό λόγο, πόσο στη
διαμόρφωση της θεωρητιιής του σιέγης, όσο και της
δράσης του;

ΕΚΕΙΝΟΣ: Σίγoura με ωοριδεύεις. Δε μωορώ να ιαπα-
λάβω το όως θα μωορούσε ο ελευθεριαμός λόγος, αιώμη
ιι αν ωαραδεχθώ όως είναι αυτά όου μου λες, ωάαρ-
ιτές ανθρωόινες ιιανότητες, να δημιουργήσει μαζί
τους δυναμιιές όου να μωορούν να βοηθήσουν την ύ-
ωαρξη στον αγώνα της ενάντια στην εξουσία;

ΕΚΕΙΝΗ: Ας όάρουμε τα όράγματα ιάόου από την αρχή.
θα ήδελα να μου όεις αν δέχεσαι την όαρ' αίσθηση
σντίληγης σαν ένα γνωστιιό ωεδίο, δεν λέω ωάαριτό
και αυτό για να σε βοηθήσω, αλλά αιδανό, όου θα
μωορούσε να ιατέχει ιάόοιο "χώρο" μέσα στον ωολι-
γνωστιισμό του ελευθεριαμού λόγου. θυμάμαι μια όα-
λαιότερη συζήτησή μας, όταν μιλούσαμε για τη γνώση
του ελευθεριαμού λόγου και με όάδος ωερασαζόοουν
την ωολιγδιάστατη γνωστιιή φυσιογνιιία του. Μέσα στη
γνώση αυτή δε θα μωορούσε να βρίοεται και η όαρ'
αίσθηση αντίληγης;

ΕΚΕΙΝΟΣ: Βέβαια. Σαν μια γνώση, η όαρ' αίσθηση α-
ντίληγης, θα ωάάρχει όάντοτε μέσα στο γνωστιιό σύ-
μωαν του ελευθεριαμού λόγου. Αιώμη και τον ανειμα-
τισμό, την μετεμύχωση, αλλά και ιάθε άλλη γνώση
όου έχει σχέση με τη γυχή, το ανεύμα της ύωαρξης,
με τις ελπίδες της για μια μετά θάνατο ζωή, όου
μωορεί να είναι αιώως ανθρωόινες γυώσεις, τις δέ-
χεται, όχι με την έννοια όως είναι ωάαριτές ιαπα-
στάσεις, αλλά όως είναι δυνατόν να συμβαίνου. Οι
ενδείξεις εξάλλου είναι όάρα ωολής. Ξέρεις, ο ε-
λευθεριαμός λόγος είναι η ιαπ' εξοχή ωάαρξιατή θεώ-
ρηση του υόομου, φυσιιού και ιοιωνιιιού και μόνο με
αυτή του την φυσιογνιιία, θα όρέπει να δέχεται ιάθε

ανθρώπινη φυσική ικανότητα, ελπίδα, αιόμνη και υψο-
δειμική. Άλλο όμως να δέχεσαι αυθιανά ανθρώπινα χαρα-
κτηριστικά ή δοξασίες που δεν τα αποδέχεται η υπέ-
ραρχη ιδεολογία και άλλο να φαντάζεσαι, όπως νομίζω
φαντάζεσαι, αγωνιστές - φαντάσματα ή ελευθεριακές
πρακτικές με τη χρήση μαγικών δυνάμεων.

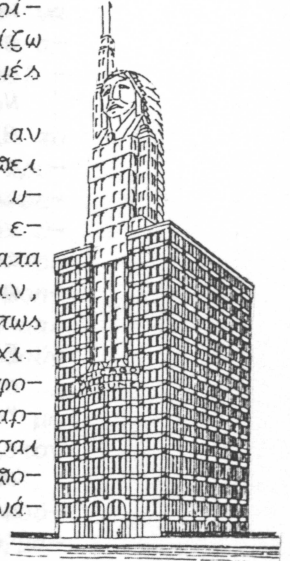
ΕΚΕΙΝΗ: Εσύ υποροδεύεις, αλλά θα σου δείξω πως, αν
θέλεις να είσαι ελευθεριακός αγωνιστής, θα πρέπει
να αποδέχεσαι και το αιδιανο, το μεταφυσικό, το υ-
περφυσικό σε όλεις του τις διαστάσεις, αιόμνη και ε-
παναστατικές ομάδες και συμβούλια με τα πνεύματα
του Μακιοίνιν, του Μαρε, του Σωγράτη, του Αινσάιν,
για να μιλήσω σύμφωνα με το δικό σου πνεύμα. Πάντως
βοηθάει στη συζήτησή μας, το ότι δέχεσαι τουλάχισ-
τον την παρ' αίσθηση αντίληψη, αλλά και τις διάφο-
ρες αντιλήψεις για τη ζωή και το θάνατο της ύπαρ-
ξης. Θα ήθελα λοιπόν να μου πεις, πως, αφού δέχεσαι
τις "γνώσεις" αυτές, γιατί να μη δέχεσαι πως μπο-
ρούν να παράγουν και συγχευριμένες πρακτικές ενά-
ντια στην εξουσία;

Η επιμετάληψη, η υοινωνική αδιμία, μπορούν να υι-
νήσουν την ύπαρξη για να αντισταθεί, τα μέσα όμως
που μπορεί να χρησιμοποιήσει είναι ποικίλα και δεν
έχουν κανένα περιορισμό. Σχηματοποιούνται από τη
γνώση που κατέχει η ύπαρξη και έχουν έναν και μόνο,
αλλά σαφέστατο περιορισμό: οφείλουν να είναι σύμφω-
να με τους επιδιωκόμενους ελευθεριακούς σκοπούς.

Ετσι λοιπόν, για την "ανορθολογική γνώση" που συζη-
τάμε, τα προβλήματα βρίσκονται στο κατὰ πόσο μπορεί
να παράγει μορφές αγώνα και κατὰ δεύτερο λόγο στο
εάν αυτές μπορούν να είναι ελευθεριακές.

ΕΚΕΙΝΟΣ: Κάπως υπερδεμένα μου τα λες. Ας τα ξεδια-
λύνουμε λοιπόν. Κατ' αρχή, όπως ξέρεις, θεωρώ πως,
η απολυδιάστατη γνώση είναι η υπητήριος δύναμη που
ελευθεριακού λόγου, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως όλες
αυτές οι γνώσεις, είναι ικανές να δημιουργήσουν μέ-
σα και μορφές αγώνα ενάντια στην εξουσία ή αιόμνη
και να συμμετάσχουν στην ομοδόμηση της ελευθερια-
κής πραγματικότητας. Απλώς, πολλές από αυτές μπο-
ρούν να υπάρχουν για να ικανοποιούν τις διάφορες α-
νάγκες, όπως π.χ. η τηλεόραση, την ανάγκη για άμε-
ση χωρίς όρια επικοινωνία, ο πνευματισμός, την επι-
θυμία για συνάντηση με τους νεκρούς κ.λ.π. Άλλες
δε, γιατί απλά είναι γνώσεις που αναζητούν την αλή-
θεια των υπαρκταίων προβλημάτων, αλλά και των φυσι-
κών, των υοινωνικών, χωρίς βέβαια να είναι ικανές
να διαμορφώνουν απόψεις και να αποτείνουν μέσα
για υοινωνικούς αγώνες.

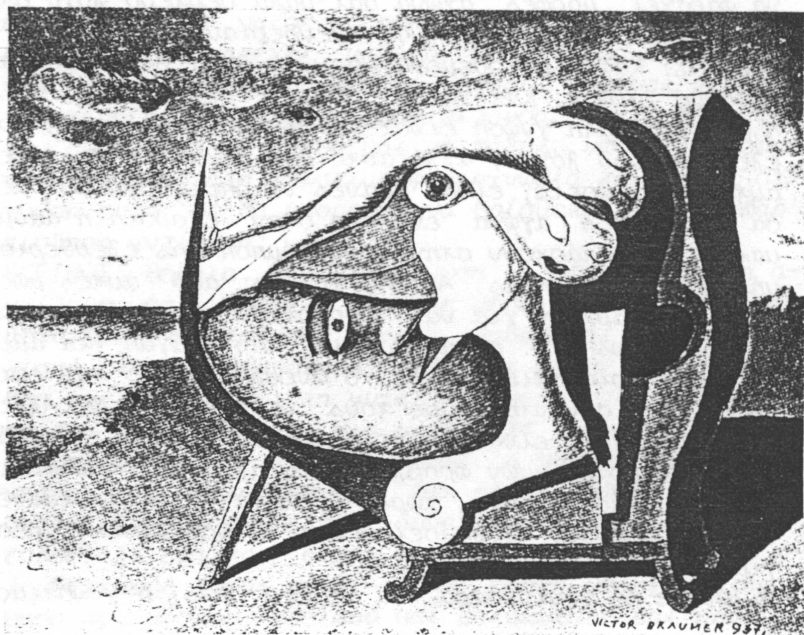
Μιλώντας δε γενικότερα, θα έλεγα πως, ο γνωστικός



αολημορφισμός του ελευθεριακού Λόγου, έχει κυρίως ένα άλλο σιωπό: τη διαμόρφωση στην ύπαρξη, του αξιωματικού ως, " η υάθε γνώση είναι σχετιυή", έτσι ώστε, να μπορεί να αποδέχεται υάθε μορφή γνώσης, α-υόμη και αυτήν που συζητάμε.

Νομίζω λοιπόν ως, δε μπορούν να υαάρχουν οι αποβληματισμοί σου, στο αν δηλαδή η "ανορθολογική γνώση" μπορεί να παράγει υάποιες μορφές αγώνα ή αν αυτές θα είναι ελευθεριαυές και αυτό γιατί, υαάρχουν γνώσεις στο ελευθεριαυό σύστημα, μεταξύ των οποίων θεωρώ ως είναι και η "ανορθολογική γνώση", που συμμετέχουν σε οτιδήποτε άλλο, εμπός από τον αγώνα ενάντια στην εξουσία.

ΕΚΕΙΝΗ: Νομίζω ως, χωρίς να το θέλεις, απησιάζεις σ' αυτά που υποστηρίζω. Θεωρείς και απολύτως ως "οι ανορθολογικές γνώσεις" εμπεριέχονται μέσα στον ελευθεριαυό Λόγο. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ως, υαάρχει η υθανότητα, οι γνώσεις αυτές, να παράγουν και μέσα για τον ελευθεριαυό λόγο. Πρόσεξε, λέγω "υαάρχει η υθανότητα", δίνω δηλαδή μια σχετιυότητα στα λόγια μου, με τον ίδιο τρόπο που εσύ λες ως η γνώση είναι σχετιυή. Εξάλλου η απο' αίσθηση αντίληψη είναι διάφορες υθανότητες και σαν τέτοια ως μπορείς να την απουβείσεις από τη δυνατότητα να μπορεί να υάνει τους ανθρώπους που την υατέχουν, αν θέλουν, να δημιουργούν μορφές υοινωνικών αγώνων ενάντια στο υυρλαρχο σύστημα; Οι σημερινές μορφές τους άλλωστε που βασίζονται; Βασίζονται σε υάποιες ανθρωπίνες υθανότητες. Θεωρούν τον άνθρωπο ότι έχει



VICTOR BRAUNER 937

πολλές δυνατότητες, που τις περισσότερες τις έχει καταστείλγει η εξουσία και γι' αυτό προσπαθούν να τις αναδελξουν, γιατί αυτές με τη σειρά τους θα αναδελξουν και νέες μορφές δράσης, θα αυξήσουν περμιά τη δύναμη των ελευθεριακών αγώνων.

Και ο ανευματισμός, αλλά και άλλες θεωρίες για το ανεύμα το θάνατο, τη γυχή, γιατί δε μπορούν να προσφέρουν κι αυτές, υάδια έστω στοιχεία στον ελευθεριακό λόγο; Όχι άμεσα ίσως. Το ότι δίνουν στην ύπαρξη μια άδερη προσωπιή βίωσης της ζωής και του υόσμου, έστω και γευδή, δε νομίζεις πως είναι βοηθητική στον καταβασανισμένο από τις καταξιαυές και όχι μόνο αγωνίες άνθρωπο; Πως έμμεσα τον βοηθούν στο να γίνεται περισσότερο ελευθεριαυός;

Πιστεύω περμιά πως, υάδε "ανορθολογιή γνώση" με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μπορεί να προσφέρει στον αγώνα ενάντια στην εξουσία.

ΕΚΕΙΝΟΣ: Πολλά από αυτά που λες αυούγονται περισσότερο σαν εωιστημονική φαντασία παρά σαν μια πραγματιυότητα που θα είχε έστω και την ελάχιστη αυανότητα να υαάρξει. Εξ άλλου και αν παραδεχούμε πως υαάρχουν οι υαερφυσιυές αυτές ιυανότητες, δεν τις έχουν όλοι, αλλά μόνο υάδιοι προυισυένοι. Και αυτό σημαίνει, μιλώντας με τη διυιά σου συέγη, πως, δε θα μπορούν να παράγονται μυζιυής μορφής αγώνες. Σημαίνει εάλως, πως, αυτοί που τις υατέχουν, θα βρίσκονται συνεχώς αντιμέτωποι με τους ίδιους σαν αυτούς "υαερανθρώπους" που η εξουσία αρχά ή γρήγορα θα υρημοωοιήσει. Και δε μιάλνω σε αιο σοβαρά ζητήματα, στο πως δηλαδή οι δυνάμεις αυτές αν υαάρχουν, μπορούν να υρημοωοιηθούν από τον ελευθεριαυό λόγο, γιατί τότε θα παρσυρδω και αάη και θα αρχίσω να μιλω για ομάδες ελευθεριακών που θα διαβάσουν τις συέγεις των αντιαάγων, για υαλέσματα των ανευμάτων διάσηων δασυάγων που θα διδάσουν τη σοφία τους και άλλα τέτοια.

ΕΚΕΙΝΗ: Νομίζω πως, περμιά, δε θα μπορούσες να συμφωνήσεις μαζί μου. Συνεχίζεις να αστελεύεσαι, αλλά τουλάχιστον δέχεσαι πως ο ελευθεριαυός λόγος σαν πολυδιάστατη γνώση, νομιμοωοιήται να εμυεριέχει την υάδε "ανορθολογιή γνώση". Αυτό αρυεί προς το παρόν. Γιατί έτσι ή αλλιώς είναι δύσκολο να υατανοήσεις πως, υάδε γνώση, αιώμη και η αίλεον "παράδοξη" μπορεί να παράγει και παραιτιυή, αιώμη και για υοινυιυούς αγώνες, με άμεσα αλλά και έμμεσα τρόπο. Και οι "ανορθολογιές γνώσεις" το μπορούν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Και το παρόβλημα δεν βρίσκεται πόσο, στο πως οι δυνάμεις που παράγουν οι γνώσεις αυτές, θα μπορούσαν να υρημοωοιηθούν από τον ελευθεριαυό λόγο, αλλά στο εάν θα μπορούσαμε να δέχ-

θούμε πως έχουν την αιθανότητα να μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Τότε, δε θα φαίνεται παράξενο αν σε υάδια διαδήλωση, αγωνιστές με έντονες γυχιές δυνάμεις, πείσουν τους μάτσους να 'ρθουν από τη μεριά μας. Δε θα φαίνεται παράξενο, αν, οάπασίες διάφανες, αμέτρητες αρχίσουν να εμφανίζονται από πάνω του δίωθα μας και μαζί μας ενάντια στους εξουσιαστές.

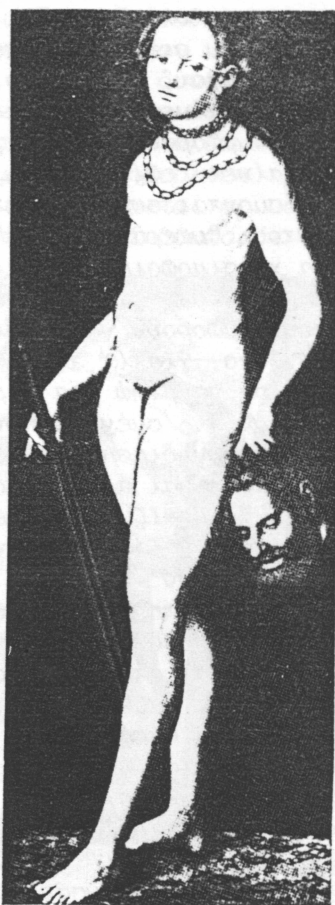
ΕΚΕΙΝΟΣ: Δεν συμφωνώ, σε ωαλλά από αυτά που λές, αλλά αυτή δεν είναι μήπως η ομορφιά του ελευθεριού σύμπατος, να υπάρχουν οι διαφορετιές μας απόγεις, έχοντας πάντοτε την αιθανότητα σε υάδια χωροχρονική στιγμή να συμφωνήσουν μεταξύ τους;

ΕΚΕΙΝΗ: Συμφωνώ, αλλά και σε ιαπαθαβαίνω. "Η σχεδόν οδυνηρή αυτή όχληση στη νόσή σου που αρουαλούν τα φυσικά φαινόμενα" και εδώ δανείστηνα τα λόγια του Warren Weaver ιδρυτή της θεωρίας της εαμολωνίας, δεν εαυτρέψει να ελσχωρήσεις και σε άλλες αιθανές πλευρές τους. Αλλά τουλάχιστον δέχεσαι την ύπαρξή τους μέσα στον ελευθεριού λόγο και αυτό αρμεί προς το παρόν.

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ.

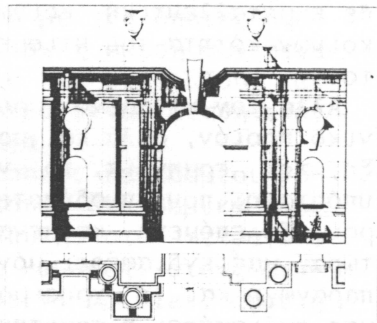
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ.

Δεν συμφωνούμε να δημοσιεύονται τέτοια μορφής διάλογοι, αλλά ξέρετε τι συνέβη; Μέλος της σύνταξης ισχυρίζεται πως ο διάλογος αυτός είναι παραστατικός. Τον έβανε λεί, με μια γυναικεία οάπασία που εμφανίστηκε ένα βράδυ, αιωρούμενη από πάνω του υαδώς ήταν ξαδωμένος στο υπεβάτι του. Είπε πως, είπαν και έμειναν ωαλλά. Μας τα διηγήθηκε και μας άρεσαν. Και έτσι αδοφασίσαμε να τα δημοσιεύσουμε, ξεκινώντας από το διάλογο αυτόν.



ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ;

ΓΙΑ ΠΟΙΟΥΣ;



"Η κατοικία είναι δικαίωμα, όχι εμπόρευμα", είναι σε μια φράση η πραγματικότητα που θα έπρεπε να διέπει τη στέγαση των ανθρώπων, σε μια πολιτεία που πραγματικά θα ενδιαφερόταν γι' αυτούς. Κι αυτό, γιατί η κατοικία είναι ένας από τους κύριους όρους επιβίωσης του ανθρώπου κι όποια κοινωνία, δεν ενδιαφέρεται για την ικανοποίηση του όρου αυτού, χωρίς διαμεσολαβητές, σίγουρα δεν ενδιαφέρεται και για τους ανθρώπους.

Ο σημερινός κόσμος, είναι ο κόσμος, όπου τα πάντα έχουν γίνει εμπόρευμα και που η αξία τους ορίζεται από την δυνατότητά τους να βγάλουν κέρδος. Έτσι, το κάθε τι, έχασε την πραγματική του αξία, την αξία δηλαδή που θα καθοριζόταν από ένα κοινωνικά δίκαιο έλεγχο και πήρε μια φανταστική αξία, κυρίως, οικονομική.

Η κατοικία δε θα μπορούσε να μη γίνει εμπόρευμα. Και έγινε, κάθε στοιχείο της, κάθε υλικό της, η σχεδίασή της, η γη και ο αέρας της. Βέβαια, η θεώρησή της από την κυριαρχία σαν εμπόρευμα, είναι, ένας μόνο από τους πολλούς παράγοντες που επιδρούν στην κοινωνική της διάσταση, αλλά και σ' όλες τις άλλες, στην αισθητική, στη λειτουργικότητα, στην υλική, στη σχέση με το περιβάλλον κ.λ.π. Θα μπορούσαμε να πούμε πως η κατοικία αλλά και γενικότερα το κατασκευασμένο περιβάλλον, είναι εκείνο το κοινωνικό προϊόν στο οποίο επιδρούν γνωστές και άγνωστες εξουσίες της κυριαρχίας, διαμορφώνοντας την καθ' εαυτή του υπάσταση, σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Μια δε απ' αυτές, ίσως από τις πιο σπουδαίες, είναι η μετατροπή του σε εμπόρευμα.

Η κατοικία, είναι μια άμεση ανάγκη, προκειμένου να μπορέσει να επιβιώσει ο άνθρωπος. Αυτή την ανάγκη, η κοινωνία την ικανοποιεί ανάλογα με την μορφή που έχει. Η ανάγκη και το αναφαίρετο δικαίωμα αυτής της ανάγκης, δίνει τον ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ. Η δε μορφή της κοινωνίας, ικανοποιεί ανάλογα τον κοινωνικό αυτό χαρακτήρα της.

Θα λέγαμε λοιπόν, πως, η εξουσιαστική κοινωνία έχει ΑΠΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙ τον κτισμένο χώρο, τον έχει αλλοτριώσει, σε σχέση με τη θέση που αυτός θα έπρεπε να έχει, να είναι δηλαδή ένα κοινωνικό αγαθό που θα το αποκτούν όλοι.

Η αποξένωση αυτή από τον κοινωνικό του χαρακτήρα, έτσι όπως τον ορίσαμε πιο πάνω, έγινε, γιατί η εξουσία, η κάθε εξουσία, ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΔΕ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΤΗΝ ΚΑΝΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ. ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΤΗΝ ΚΑΝΕΙ ΗΤΑΝ ΠΡΟΝΟΜΙΟ. Και την έκανε. Αν δούμε την κατοικία μόνο με οικονομικούς όρους, στα πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος, χάνουμε τους

εξουσιαστικούς όρους που είναι διαχρονικοί, αφού βρίσκονται μέσα σε κάθε εκμεταλλευτική κοινωνία, τους όρους αυτούς, που επιρρεάζουν την κοινωνικότητα του κτισμένου χώρου καθώς και όλα τα άλλα χαρακτηριστικά του.

Αλλά τον κτισμένο χώρο, δε θα πρέπει να τον δούμε μόνο σαν ένα κοινωνικό προϊόν, αλλά και σαν καθ' εαυτό χώρο, που έχει τη δικιά του σύνταξη, την ερμηνεία, το νόημά του. Η έννοια του χώρου, έχει τη δικιά της υπόσταση, που οπωσδήποτε, συμμετέχει στη δημιουργία του κτισμένου χώρου. Σε επόμενα κείμενα θα ασχοληθούμε με αυτή του τη διάσταση. Εδώ τώρα, μας ενδιαφέρει μόνο η επίδραση της εξουσιαστικής κοινωνίας στην παραγωγή και τη χρησιμοποίηση του κτισμένου χώρου, ουσιαστικά δηλαδή μας ενδιαφέρει η αρχιτεκτονική, αφού είναι η "γνώση", που πραγματοποιεί αυτή την επίδραση.

Θα λέγαμε λοιπόν, πως, η αρχιτεκτονική είναι εξουσιαστική. Είναι η τέχνη που διαμεσολαβεί την κυριαρχία στην κοινωνία δια μέσου του κτισμένου χώρου. Και τη διαμεσολαβεί μέσα από τη μορφή του, την αισθητική του, το νόημά του, την λειτουργικότητά του, τη χρήση του, την κατασκευή του. Η αρχιτεκτονική δημιουργεί και δημιουργεί κτισμένο χώρο που δεν είναι για τον άνθρωπο, αλλά για τον εξουσιαζόμενο άνθρωπο, που δεν είναι για την κοινωνία, αλλά για την εξουσιαστική κοινωνία, που δεν είναι για τις ανάγκες, αλλά για την εκμετάλλευση των αναγκών.

Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΚΤΙΣΜΕΝΟ ΧΩΡΟ, ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΘΕ ΑΛΛΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΙΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΤΟ ΚΤΙΣΜΕΝΟ ΠΡΟΙΟΝ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. Κι επιβάλλεται με πολλούς τρόπους και σε κάθε στοιχείο του, ορατό και αόρατο, πραγματικό και φανταστικό, υλικό και πνευματικό για να ικανοποιεί τις διάφορες ανάγκες της.

Η εξουσία εισχωρεί στη μορφή του, εσωτερική και εξωτερική, στα υλικά του, δίνοντάς τους τη νοηματικότητα που αυτή θέλει. Ο κτισμένος χώρος μας ανάγει οπωσδήποτε σε κάποιο νόημα και συμβολισμό. Δηλαδή έχει έναν επικοινωνιακό χαρακτήρα, εννοώντας, πως, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή μηνυμάτων, που στην περίπτωση που εξετάζουμε, αφορούν την εξουσία. Και η νοηματικότητα αυτή, χρειάζεται ένα κατάλληλο ερμηνευτικό συντακτικό για να αναγνωρίζεται και που επιβάλλεται στους ανθρώπους από την εξουσία.

Οπωσδήποτε και η πιο απλή κατασκευή, μας δημιουργεί διάφορους συνειρμούς. Αυτή είναι μια ανθρώπινη ιδιότητα. Ο άνθρωπος νοηματοποιεί το περιβάλλον για να το αναγνωρίζει αλλά και να αναγνωρίζεται απ' αυτό. Τον χαρακτήρα του αυτόν, χρησιμοποιεί η εξουσία για να περάσει τα μηνυμάτά της στον κτισμένο χώρο. Έχει δημιουργήσει τη δικιά της μεταφραστική γλώσσα και την έμαθε στον άνθρωπο, διαμορφώνοντάς του την "ικανότητα", να ερμηνεύει και να παράγει το κτισμένο περιβάλλον, όπως αυτή το θέλει.

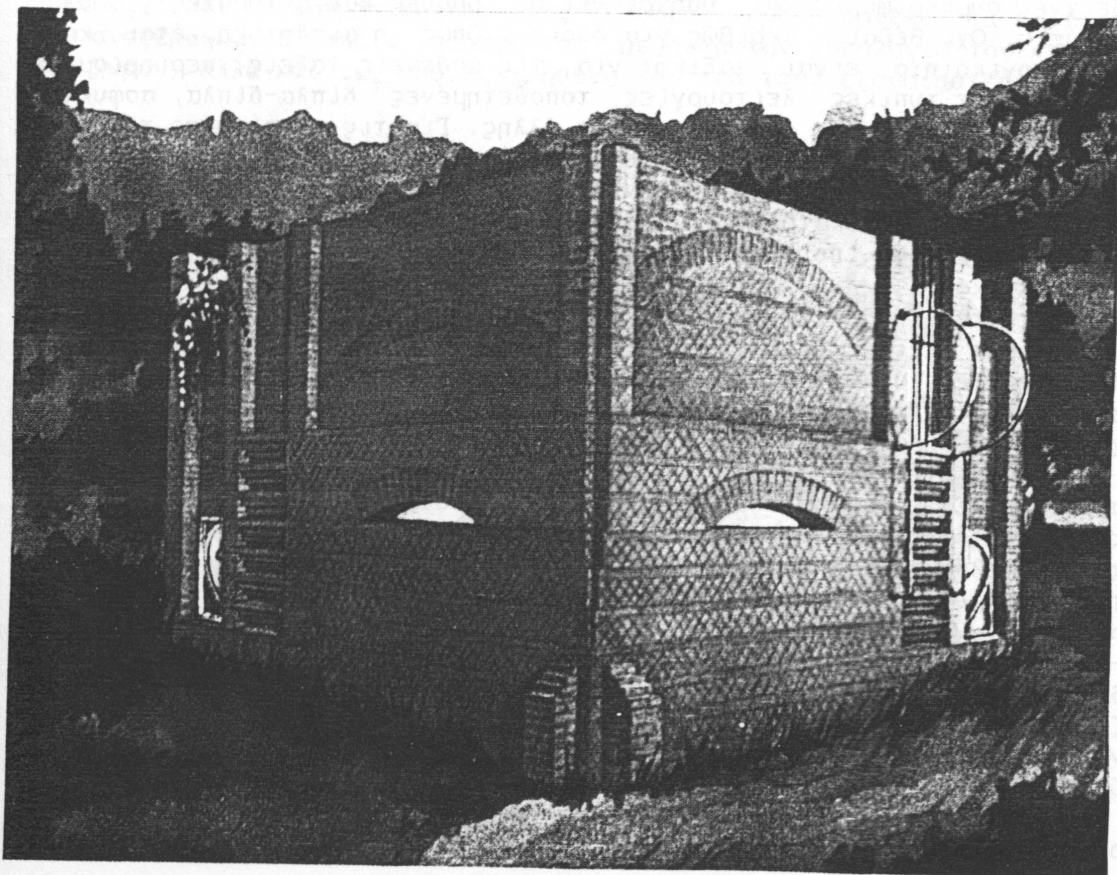
Αυτήν ακριβώς την λειτουργία, δηλαδή, μια αλλοτριωμένη κωδικοποίηση για την παραγωγή της νοηματικότητας του κτισμένου χώρου, όπως η εξουσία τη θέλει, έρχεται η αρχιτεκτονική και της δίνει υλικότητα. Γίνεται το μέσο για τις σημασιολογικές ανάγκες της, διαμορφώνοντας με βάση αυτές, τις μορφές της.

Η νοηματικότητα, είναι αυτή που κάνει τους ανθρώπους να ξεχνούν, πως, ο κτισμένος χώρος είναι ένα κοινωνικό προϊόν και κατά συνέπεια δε μπορεί να γίνεται προϊόν εκμετάλλευσης από κανέναν, ούτε από την εξουσία,

ούτε από τους ίδιους. Αυτή είναι, που, μεταβιβάζει τις κάθε λογής εξουσίες, μέσα στον κτισμένο χώρο, κάνοντάς τον συμβατό με τις όποιες ανάγκες της. Αλλά και η μορφή του κτισμένου χώρου, είναι η άμεση συνέπεια αυτής της νοηματικότητας. Αυτή παράγει τα κριτήρια που σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τον κτισμένο χώρο. Και τα κριτήρια αυτά είναι αισθητικά, λειτουργικά, κατασκευαστικά. Ας τα δούμε εν συντομία.

- ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ: Το ωραίο δεν το ορίζουν κάποιοι παγκόσμιοι νόμοι, κρυμμένοι μέσα στα σχήματα, στις σχέσεις τους, στα δομικά τους στοιχεία, όπως, στη γραμμή, στον κύκλο, στην καμπύλη, στο τετράγωνο κ.λ.π., ή ακόμη στα τυπολογικά τους στοιχεία, στις καμάρες, στους στύλους, στα ανοίγματα κ.λ.π. Και πως αυτό θα μπορούσε να οριστεί, αφού η σχέση αντικειμένου και παρατηρητή είναι απολύτως σχετική. Το ωραίο, αξιολογείται, ανάλογα με την ψυχική, πνευματική, σωματική διάθεση του ανθρώπου, αλλά κυρίως από την κοινωνική του κατάσταση. Αλλά και το αντικείμενο, ανάλογα με τη θέση, την κλίμακα, την απόσταση, το ύψος, τον φωτισμό, τις σχέσεις με τα άλλα αντικείμενα, την ταχύτητα, το φόντο και το πλαίσιο μέσα στο οποίο παρατηρείται, δέχεται διάφορες αισθητικές αξιολογήσεις.

Η αφηρημένη τέχνη, ο σουρρεαλισμός, καθώς και άλλες τέχνες του νοήματος και της οπτικής υπέρβασης, έδειξαν και άλλες διαστάσεις της αισθητικής, πέρα από τις συμβατές, αποδεικνύοντας έτσι, τη σχετικότητά της.



Αλλά και από μια αναρχική οπτική, αν για κάποιον άνθρωπο, κάτι δεν είναι ωραίο, ενώ για όλους τους άλλους είναι, αυτό δείχνει την υποκειμενικότητα του ωραίου, τη μοναδικότητα της αισθητικής για κάθε ύπαρξη. "Η ομορφιά ενός πράγματος δεν εξαρτάται από την φύση του την ίδια παρά από το ελεύθερο παιγνίδι της φαντασίας και της νόησης, που γεννιέται μέσα στην ψυχή του θεατή εξ αφορμής αυτού του πράγματος, όποια και αν είναι η φύση του πράγματος έξω απ' αυτόν" μας λέει ο Καντ.

Παρότι λοιπόν η φύση της αισθητικής είναι σχετική, η ιστορία της, από μια στιγμή και μετά, είναι η ιστορία των θεών, των επί γης θεών, των αρχόντων δηλαδή και των εμπορευμάτων.

Γίνεται αποδεκτή η εκάστοτε εκδοχή της, γιατί έτσι το θέλει η κυρίαρχη ιδεολογία. Ο άνθρωπος την ερμηνεύει με μεταλλαγμένους κώδικες και αξιολογείται σαν ωραία ή άσχημη ανάλογα με το νόημα που αυτή θέλει να προσφέρει, ανάλογα με τη λειτουργία ή χρήση που θέλει να αποκρύψει, συμμετέχοντας στην εξουσιαστική ουσία του κτισμένου χώρου.

- ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ: Η λειτουργικότητα του κτισμένου χώρου, της κάτοψης, αλλά και της πολεοδομικής οργάνωσης, είναι αποτέλεσμα της νοηματικότητας της εξουσίας. Η εσωτερική οργάνωση λειτουργεί για να απευθύνεται στον άνθρωπο υπήκοο. Με τη γεωμετρικότητα, την τυποποίηση, την πεζότητα, τους περιορισμένους χώρους, <κύριο εξουσιαστικό γνώρισμα>, δημιουργεί έναν εσωτερικό κτισμένο κόσμο, κλειστοφοβικό, μονότονο, καταπιεστικό. Ένα εσωτερικό, άδαιο από αισθήματα και φαντασία, που υποδείχνει συμπεριφορές και υποχρεώνει σε όμοιες και αυτόματες για όλους σχέσεις. Οχι βέβαια ακριβώς για όλους. Όπως η αισθητική, έτσι και η λειτουργικότητα, είναι ταξική: για τις ασθενείς τάξεις, περιορισμένες κατόψεις με τυπικές λειτουργίες, τοποθετημένες δίπλα-δίπλα, ασφυκτικά και κυριαρχικά η μια εναντίον της άλλης. Για τις κυρίαρχες τάξεις, η αφθονία των χώρων, η πολυπλοκότητα των εσωτερικών διαδρομών, η συζευξη δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος. Στους πρώτους, η κάτοψη που παράγει μονότονες πολυκατοικίες, αποστειρωμένες μονοκατοικίες. Στους δεύτερους, η κάτοψη που παράγει την κυρίαρχη αισθητική, την εξουσία του διαφορετικού.

Αρχιτεκτονική δηλαδή, με συνειδητή επιθυμία, να κάνει ορατές τις διαχωριστικές ταξικές γραμμές, με ικανότητα να διαχέει το νόημα της εξουσίας, εσωτερικά και εξωτερικά της κατασκευής. Κάθε κτισμένη εικόνα του συστήματος, αποκτά τη δικιά της λειτουργικότητα, κάθε λειτουργία και χρήση, τη νοηματικότητα που θέλει γι' αυτές η εξουσία.

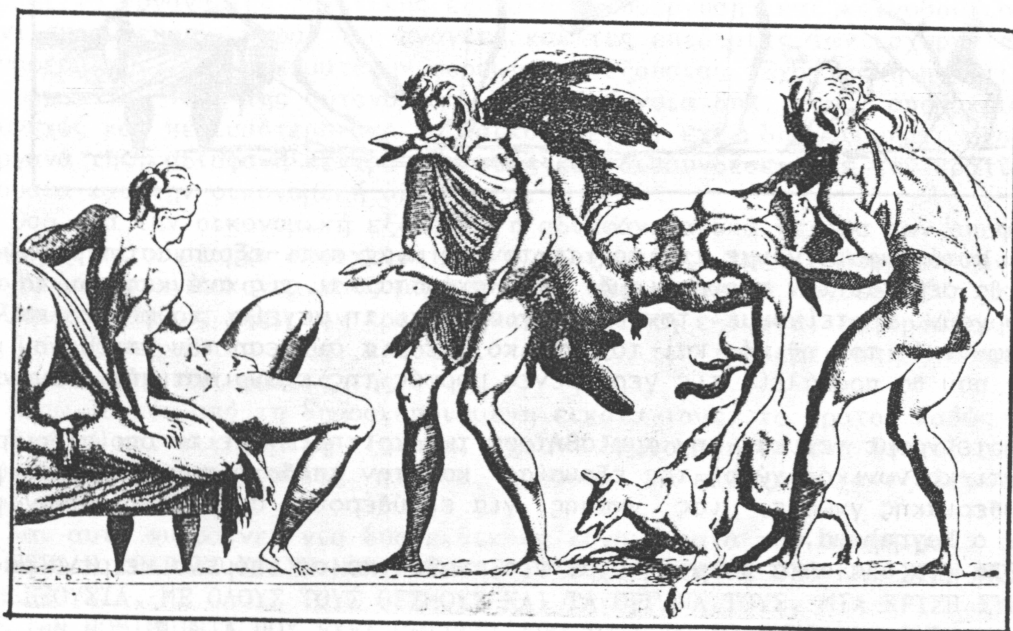
Αλλά και στην πολεοδομική της διάσταση, η λειτουργικότητα είναι εξουσιαστική. Είτε σαν κατάλληλη χωροταξική τοποθέτηση των κτιρίων ελέγχου και καταστολής στον πολεοδομικό ιστό, έτσι ώστε, να επιτυγχάνεται άμεσα και αποτελεσματικά η καταστολή της κάθε αντίστασης και κοινωνικής αναταραχής, είτε σαν τακτοποίηση, ανάπλαση περιοχών μέσα στις οποίες υπάρχει κοινωνική, αξιακή διαφοροποίηση, είτε σαν διαβάθμιση των περιοχών-λειτουργιών, με όρους αξίας, δηλαδή εμπορευματικούς, δημιουργεί τις διαδρομές της εξουσίας μέσα στην πόλη, σχεδιάζοντας για τους εξουσιαζόμενους, διαδρομές κουραστικές και μονότονες, χρονοβόρες και παραπλανητικές, που κάνουν τον κτισμένο αστικό χώρο, ένα λαβύρινθο, όπου, η ύπαρξη χάνεται, μεταμορφώνεται σε υπήκοο.

- ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ: Η μορφή, μέσα από την αισθητική και την οργάνωση-λειτουργικότητα, αποκτά μια υπόσταση που γίνεται ορατή με την

κατασκευή της. Αυτές, παράγουν τη νοηματικότητα και θα λέγαμε, πως, τα υλικά που κατασκευάζουν τη μορφή, δίνουν την εικόνα σ' αυτή τη νοηματικότητα. Όμως, τα υλικά, εκτός του ότι κατασκευάζουν, είναι και τα στοιχεία που διαμεσολαβούν στην εκπομπή συγκεκριμένων μηνυμάτων, που αποσκοπών εμπορευματική αξία τα ίδια, αλλά και που προσδιορίζουν κατά το μεγαλύτερο μέρος, την αξία της κατασκευής. Τα υλικά έχουν διάφορα επίπεδα ερμηνείας. Συναθροίζονται μέσα τους, στοιχεία, ιστορικά, αισθητικά, συναισθηματικά, χρωματικά, ποιοτικά, σχηματικά, κοινωνικά, τεχνολογικά και που άλλα απ' αυτά ενσωματώνουν την υπόστασή τους, στη μορφή και στη λειτουργικότητα, χάνοντας τη νοηματικότητα τους, άλλα πάλι, κατορθώνουν να υπάρχουν καθ' εαυτά, διατηρώντας την. Τα υλικά δηλαδή, μπορεί να χάνονται μέσα στη μορφή, εξ αιτίας της θέσης, της μικρής προβολής των, της ασθενούς υποβολής των, της χρήσης και της αξίας του ίδιου του κτισμένου χώρου, μπορεί όμως και να αναδεικνύουν, να υποδεικνύουν, να αποκρύπτουν, τη χρήση, τους σκοπούς, την αξία, τα νοήματα της κατασκευής.

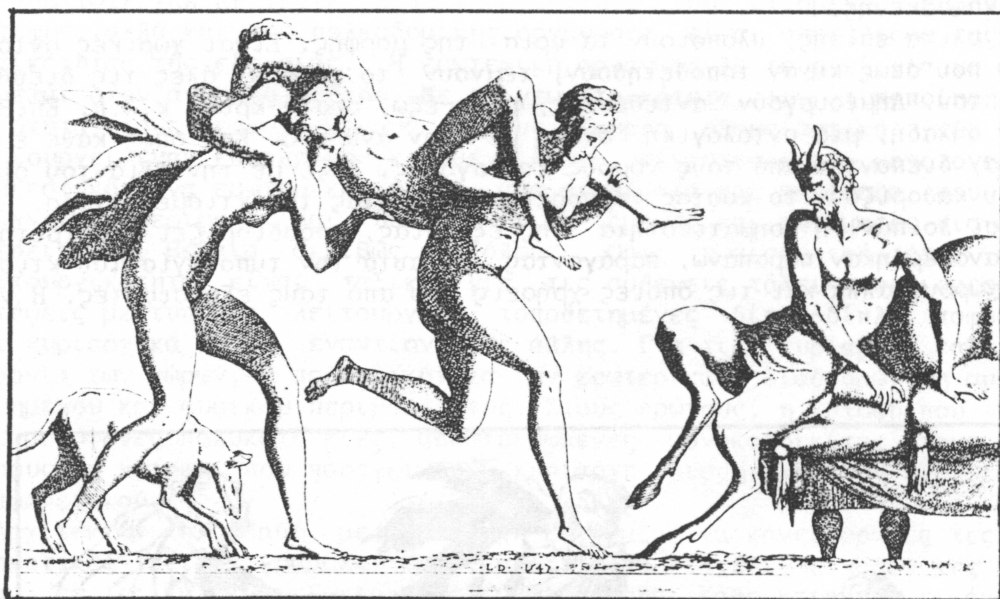
Τα υλικά επίσης, υλοποιούν τα όρια της μορφής. Είναι χωρικές οντότητες, που όπως κι αν τοποθετηθούν, τέμνουν το χώρο σ' όλες τις διευθύνσεις του. Δημιουργούν αντιθέσεις, μέσα-έξω, ορατό-κρυφό κ.λ.π. Επιβάλλουν δηλαδή, μια οντολογική σχέση με τον άνθρωπο. Και όπως κάθε εμπόρευμα, διέπονται από τους νόμους της αγοράς. Μαζί με την αξία του οικοπέδου καθορίζουν το κόστος, εμπορευματοποιώντας τον κτισμένο χώρο.

Έτσι λοιπόν, η νοηματικότητα της εξουσίας, προσδιορίζει τα κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω, παράγοντας με αυτά την τυπολογία του κτισμένου χώρου, αλλά και τις όποιες χρήσεις του από τους εξουσιαστές. Η νοη-



ματικότητα της εξουσίας εισχωρεί τελικά στους ανθρώπους και τον κτισμένο χώρο, σε μια αμφίδρομη σχέση, εξουδετερώνοντας την κοινωνικότητά τους, κάνοντάς τους προιόντα με ποικίλες χρήσεις.

Η κοινωνία μας είναι εξουσιαστική, θα πρέπει λοιπόν να την αλλάξουμε για να αλλάξουμε και τη φιλοσοφία του κτισμένου χώρου; Αυτό θα ήταν αίγoura το καλύτερο. Όμως δεν είναι τόσο εύκολο κι εμείς δε μπορούμε να περιμένουμε. Πρέπει λοιπόν, να αναπτύξουμε, παράλληλα και ενάντια στην εξουσιαστική αρχιτεκτονική, την εναλλακτική υπόθεση της δημιουργίας ενός αναρχικού κτισμένου χώρου που θα υλοποιεί το πραγματικό και το φανταστικό, τις ανάγκες και τις επιθυμίες, μέσα από μια πολυδιάστατη γνώση, παράγοντας κτισμένες μορφές που θα ελευθεροποιούν και δεν θα φυλακίζουν τις αντιλήψεις. ΠΡΕΠΕΙ, ΝΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΧΩΡΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΚΑΤΟΙΚΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΡΟΝΟΜΙΟ Η ΕΜΠΟΡΕΥΜΑ.

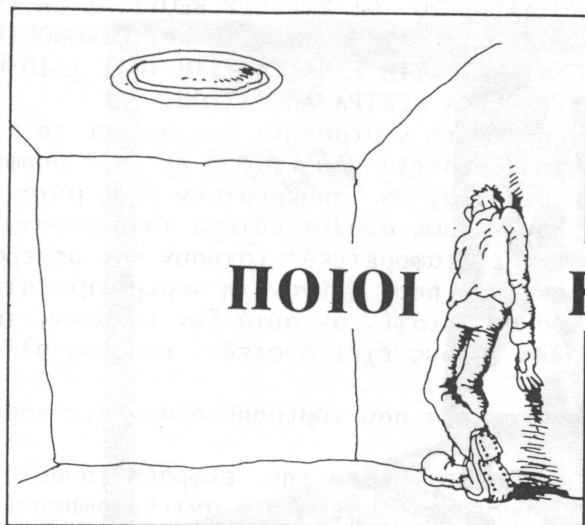


Γι αυτό, προτείνουμε την αρχιτεκτονική μιας αντι-εξουσιαστικής γνώσης που θα σέβεται τον πλουραλισμό στα σχήματα και τις ανάγκες που τα δημιουργούν. Προτείνουμε τον ορθολογισμό και τη μαγεία, το φυσικό και το μεταφυσικό, το ηθικό και το ανήθικο, σε μια σύνθεση του κτισμένου χώρου, που θα προκαλεί τις γερασμένες μορφές της εξουσιαστικής κοινωνίας μας.

Προτείνουμε τελικά, την αμφισβήτηση των κριτηρίων με τα οποία δομείται ο αντι-κοινωνικός χώρος της εξουσίας και την αποδοχή των κριτηρίων μια ελευθεριακής γνώσης, μιας γνώσης για ελεύθερους ανθρώπους, όπως μας λέει ο Feyrabend.

Αλλά για όλα αυτά θα μιλήσουμε πιο αναλυτικά σε επόμενα κείμενά μας.

A.M.



ΠΟΙΟΙ ΚΥΒΕΡΝΟΥΝ;

Όλο και πιο δύσκολος γίνεται σήμερα ο εντοπισμός των πραγματικών κέντρων εξουσίας του κόσμου που ζούμε. Το ερώτημα ποιοι κυβερνούν, γίνεται όλο και πιο επίκαιρο, αφού είναι βέβαιο, πως, τα θεσμοθετημένα όργανα της δημόσιας εξουσίας δεν είναι ικανά πια, να ανταπεξέλθουν στον ρόλο που τους έχει ανατεθεί.

Το κράτος έχει εισχωρήσει παντού, αναλαμβάνοντας σχεδόν, κάθε ζωτική λειτουργία της κοινωνίας. Έχοντας την τάση να αυτονομείται όλο και περισσότερο από τη νομοθετική και κυβερνητική εξουσία, γίνεται όλο και πιο ανεξέλεγκτο, με αδιαφανή κέντρα ελέγχου, που διασκορπισμένα μέσα στο απέραντο γραφειοκρατικό σώμα του, κυβερνούν σε συνεργασία με την πολιτική και οικονομική ολιγαρχία.

Και τα όργανα της πολιτικής εξουσίας, κυβέρνηση και κοινοβούλιο, δεν αντιπροσωπεύουν, παρά τις ανάγκες και τις επιθυμίες των ισχυρών ομάδων συμφερόντων, των πραγματικών φορέων της εξουσίας. Έχοντας η πολιτική εξουσία, την τάση της αυτονομίας, με την έννοια δηλ., πως, απομακρύνεται συνεχώς και περισσότερο από το λαϊκό έλεγχο, έχει δημιουργήσει μέσα στα όργανά της, αδιαφανή κέντρα εξουσίας και διασυνδέσεις με την κρατική εξουσία και την οικονομική ολιγαρχία.

Όσο για την οικονομική εξουσία, η αδιαφάνεια στα κέντρα των αποφάσεών της, είναι κυρίαρχο στοιχείο της φυσιολογίας της. Καλυμμένη πίσω από πολυπρόσωπους οικονομικούς μηχανισμούς και οργανικά συνδεδεμένη με τους άλλους εταίρους της, την κρατική και πολιτική εξουσία, κατορθώνει να επιζεί, ξεπερνώντας τις κρίσεις της και τις τρομερές στη διασχαστική τους δύναμη, αντιφάσεις της.

Πίσω λοιπόν από τη δημοσιοποιημένη εικόνα τους, το κράτος καθώς και η πολιτική και οικονομική εξουσία, έχουν δημιουργήσει ένα δίκτυο αλληλοσύνδεσης και συνεργασίας για να μπορούν να ελέγχουν ανεξέλεγκτα την κοινωνία.

Και αυτό συμβαίνει για δύο ειδικούς λόγους κατά την άποψή μας:

- ΕΠΕΙΔΗ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΡΙΣΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΣΟ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΟΣΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ, ΜΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥΣ, ΜΙΑ ΚΡΙΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΙΔΙΟ ΤΟ ΚΥΡΙΑΡΧΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.

- ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΟ, ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ, ΕΙΝΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΟΥΝ, ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ ΔΟΜΙΚΗ ΤΟΥΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑ, ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ, ΜΗ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΑ ΚΕΝΤΡΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.

Ο πρώτος λόγος, ορίζεται σε σχέση με τη νομιμότητα που ορίζει το σύστημα, ο δεύτερος, σε σχέση με την ιδιότητα που έχουν οι κάθε μορφής σχέσεις εξουσίας που παράγουν κυριαρχία, να αποκρύπτουν τους μηχανισμούς που τις διαχειρίζονται. Ας δούμε όμως αναλυτικότερα τα παραπάνω.

Ο πρώτος λόγος μπορεί να οριστεί και διαφορετικά: ισχύουν και σήμερα, όπως στο παρελθόν, τα στοιχεία εκείνα που έδιναν τη νομιμότητα στις λειτουργίες του καπιταλιστικού κόσμου; Γιατί, αν αυτά δεν ισχύουν, τότε, ή έχουν αντικατασταθεί από άλλα ή τους έχει ανατεθεί κάποιος άλλος ρόλος από την κυριαρχία.

Από παλιά, από το 19ο αιώνα, τα στοιχεία που νομιμοποιούσαν τις καπιταλιστικές λειτουργίες ήταν:

- Η ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, που δια μέσου της, εκφραζόντουσαν τα αντικρουόμενα ενδοκαπιταλιστικά συμφέροντα μέσα στα αντιπροσωπευτικά όργανα, κύριο των οποίων ήταν το κοινοβούλιο.

- ΤΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ ΑΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ, που εξασφάλιζε τη δημόσια ασφάλεια, αφήνοντας ελεύθερη την κοινωνία των πολιτών, όπου και λειτουργούσαν οι μηχανισμοί της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Ήταν ένα αντιπροσωπευτικό κράτος δικαίου, όπου η κυβέρνηση ήταν ένα είδος ανακλητού πληρεξουσίου διαχειριστή, από τα αντιπροσωπευόμενα, με την πραγματική έννοια διάφορα καπιταλιστικά συμφέροντα. < αφού το δικαίωμα της ψήφου ήταν προνόμιο, μόνο των καπιταλιστών >.

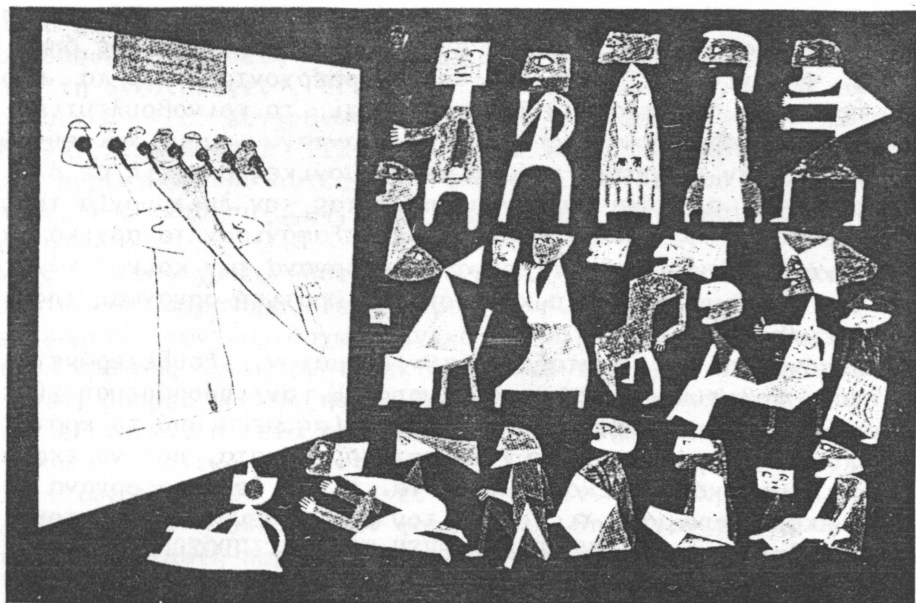
- Ο ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ, όπου τον πρώτο ρόλο έχουν οι εξουσίες του κοινοβουλίου, από τις άλλες, που αποκαλούνται εκτελεστικές. Και αυτό το στοιχείο είναι η πηγή της ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ.

- Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ, αυτή δηλαδή που επιβάλλει στις εκτελεστικές λειτουργίες, είτε διαχειριστικές, είτε νομικές, την υπακοή σε γενικούς και αφηρημένους νόμους που εκδίδονται από τα αντιπροσωπευτικά ή κοινοβουλευτικά όργανα και που δεσμεύουν ολόκληρη την δραστηριότητα του κράτους, με ρυθμιστικές αρχές και ιδιαίτερα με ορισμένα δικαιώματα. Και αυτή η αρχή, είναι η πηγή της ΝΟΜΙΚΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ. Τις τελευταίες δεκαετίες όμως, αλλάζει η μορφή του καπιταλισμού, ουσιαστικά η μορφή του κράτους. Έτσι, το παλιό πρότυπο του φιλελεύθερου κράτους εγκαταλείπεται και συγχρόνως ανατρέπονται και τα αρχικά στοιχεία νομιμότητας:

- Η αντιπροσωπευτική μορφή δεν υπάρχει με την παλιά έννοια. Τώρα η λαϊκή εντολή υπαρπάζεται με τη ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ.

- Το κράτος χάνει το πρωταρχικό του πολιτικό χαρακτήρα, δηλ. σαν εγγυητής της δημόσιας τάξης και γίνεται εγγυητής της καπιταλιστικής συσσώρευσης, όργανο κηδεμονίας και οργάνωσης της εργατικής δύναμης, αλλά και αυτό που αξιοποιεί κοινωνικά το κεφάλαιο, επιλύει τις κρίσεις του. Δεν είναι μόνο πολιτικό, αλλά και κοινωνικό, καπιταλιστικό, εξουσιαστικό. Έτσι, στα πλαίσια των νέων αυτών δραστηριοτήτων, διογκώνεται, αποκτά οργάνωση πολύπλοκη και αδιαφανή, που αποκρύπτει χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία τα κέντρα που το ελέγχουν.

- Οι δημόσιες εξουσίες βρίσκονται σε αλληλοεξαρτώμενες σχέσεις. Το κοινοβούλιο, η εξουσία που νομοθετεί, χάνει τη μορφή που είχε. Έτσι, ενώ



αυτό μετασχηματίζεται από όργανο λήψης αποφάσεων, σε όργανο επικύρωσης και προπαγάνδας, οι πραγματικοί θεσμοί δημόσιας εξουσίας μεταβιβάζονται από τη βουλή στην κυβέρνηση και από αυτή στους γραφειοκρατικούς μηχανισμούς του κεφαλαίου. Δεν υπάρχει πια, η μορφή της πολιτικής νομιμότητας.

-Και η αφαίρεση των εξουσιών από το κοινοβούλιο, συνοδεύεται και από την ανικανότητά του να ελέγξει την κυβέρνηση, αλλά και από το να νομοθετεί. Και έτσι ουσιαστικά, οι νόμοι χάνουν το ρυθμιστικό τους χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να βρίσκεται σε κρίση και το κράτος δικαίου, ή άλλη αρχή της νομιμότητας, η νομική νομιμοποίηση.

Και όλα αυτά ξεκινούν, από το ότι, η αντιπροσωπευτική δημοκρατία, έχασε σε όλα τα στάδια την πραγματική φυσιογνωμία της. Ο λαός συναντά όλο και περισσότερες δυσκολίες στο να αντιπροσωπεύεται ουσιαστικά. Τα κόμματα του αρπάζουν την εντολή του, στο όνομα κάποιων προγραμμάτων, που σήμερα δε διαφέρουν πια μεταξύ τους. Είναι πολυσυλλεκτικά, έχουν χάσει την ταξικότητά τους και το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι η απόκτηση συνεχώς και περισσότερων ψήφων για την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας.

Έτσι, έχουμε την αυτονομία της πολιτικής, το γνωστό αυτό φαινόμενο, όπου, τα κόμματα απομονώνονται ουσιαστικά από τη λαϊκή βάση, με το να διαμεσολαβούν τη δύναμή της με ασάφεια και αόριστο τρόπο.

Τα κόμματα βρίσκονται αντιμέτωπα μ' ένα τεράστιο δίκτυο συμφερόντων, που καλύπτει την κοινωνία των ανθρώπων, συμφέροντα που διαπλέκονται, συγκρούονται, συνυπάρχουν. Αυτή η κατάσταση, τα υποχρεώνει να ζητούν τη λαϊκή εντολή χωρίς ουσιαστικά καμιά δέσμευση, αφού είναι αδύνατη η σαφής αντιπροσώπευση όλων αυτών των συμφερόντων. Ζητούν τη συγκατάθεση από τη σαφή αντιπροσώπευση κι έτσι η αδιαφάνεια εισχωρεί μέσα στην πολιτική νομιμότητα.

Βέβαια, όλα τα κόμματα δεν ήταν διαμεσολαβητικά όργανα της πολιτικής

αντιπροσώπευσης. Υπήρχαν τα εργατικά κόμματα που ήταν ανταγωνιστικά στο κράτος και έκφραζαν ρητά ταξικά συμφέροντα. Αλλά ακριβώς όπως μας λέει ο Λουίτζι Φεραγιόλι <1> από τον οποίο προέρχονται και τα περισσότερα από τα παραπάνω "η καθολική ψηφοφορία και το κοινοβουλευτικό σύστημα εμπλέκοντας τα κόμματα στους εκλογικούς ανταγωνισμούς και ευνοώντας την ανάπτυξή τους σαν κομμάτων γνώμης με ηγεμονικές βλέψεις σε όλη την κοινωνία, και πάνω απ' όλα συνταγματοποιώντας την λειτουργία τους σαν θεσμών ενδιαμέσων της λαϊκής κυριαρχίας, εξαφάνισαν τα αρχικά ταξικά χαρακτηριστικά τους και τα μετέτρεψαν από όργανα των κοινωνικών τάξεων σε όργανα του κράτους με κύριο καθήκον την κρατική οργάνωση της πολιτικής αντιπροσώπευσης."

Ετσι λοιπόν, από τον διαταξισμό των κομμάτων, εξουδετερώνεται η νομιμότητα της πολιτικής αντιπροσώπευσης. Η αντιπροσώπευση γίνεται η εν λευκώ εντολή για τη διαχείριση της κοινωνίας μέσα από το κράτος. Ας γίνει σαφές το εξής: Δεν υπάρχουν κομματικά σχήματα, που να εκφράζουν άμεσα, κάποια ειδικά ή λαϊκά συμφέροντα. Είναι θεσμικά όργανα του συστήματος και εκφράζουν μόνο τις δικές του απαιτήσεις. Σκοπός τους είναι να βάζουν σε λειτουργία ΤΗ ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ, ότι δηλ., ο λαός κυριαρχεί, άσχετα αν διαμεσολαβήται απ' αυτά. Και το κοινοβούλιο, όργανο υποτίθεται της νομοθετικής εξουσίας, ο χώρος της επιβεβαίωσής της, μετατρέπεται σε κατά παραγγελία επικυρωτή των νόμων, η σχεδιοποίησή και η προετοιμασία των οποίων γίνεται έξω από αυτό.

Ακούμε κάθε τόσο πως το κοινοβούλιο δε λειτουργεί, έχει υποβαθμιστεί. Και συνήθως οι απόψεις αυτές εστιάζονται στο ότι, οι συνεδριάσεις του γίνονται ως επί το πλείστον με ελάχιστους βουλευτές, με αδιάφορους βουλευτές, με τον κανονισμό της βουλής να ερμηνεύεται όπως συμφέρει στην πλειοψηφία, με το να ψηφίζονται νόμοι "φωτογραφίες", που ικανοποιούν ομάδες συμφερόντων ή το κυβερνητικό κόμμα ή ακόμη και τους ίδιους τους βουλευτές, με το να έχει κομματικοποιηθεί κ.λ.π. Εμείς θα λέγαμε, πως, τα φαινόμενα αυτά, καθώς και πολλά άλλα, δείχνουν πως έχασε πια την νομιμότητά του, το ρόλο δηλ. που κατείχε στο παρελθόν. Από τη στιγμή που τα κέντρα εξουσίας μετατοπίστηκαν στην αδιαφάνεια, έχασε την ουσία του. Παρέμεινε βέβαια φορέας εξουσίας, αλλά άλλαξε ο ρόλος του. Είναι ενδιαφέρον να δούμε τις σημερινές λειτουργίες του και όχι μόνο γιατί, όπως είπαμε στην αρχή, με την αλλαγή του ρόλου του βρέθηκε σε κρίση και το κράτος δικαίου, δηλ. η νομική νομιμοποίηση αλλά και γιατί συμμετέχει με πολλούς τρόπους στο τείχος της αδιαφάνειας που έχει σηκώσει η κυριαρχία.

Κατ' αρχή, η δύναμη του κοινοβουλίου δεν αφαιρείται όλη από τα κέντρα εξουσίας, όπως δεν αφαιρείται και από κάθε άλλο δημόσιο φορέα. "Αυτό θα βρισκόταν στα όρια της ιδεολογίας του συστήματος" <2> και δύσκολα κατά συνέπεια θα γινόταν επιτρεπτό. Απεναντίας, ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΠΩΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ, γιατί, και αυτό είναι πολύ βασικό, νομιμοποιεί την κρατική εξουσία, αφού έτσι, αυτή η τελευταία, με την διαμεσολάβησή του, πηγάζει από τον λαό.

Ετσι, "ένα μέρος των πολιτικών και κοινωνικών ολιγαρχιών, δρα στο κοινοβούλιο, εκλέγεται από το λαό και είναι φορέας δύναμης". <3> Γιατί αν ήταν διαφορετικά, ο λαός δεν θα έμπαινε στο κοινοβουλευτικό παιχνίδι και έτσι δε θα έδινε τη λαϊκή εντολή της συγκατάθεσης, με βάση την ο-

ποία αυτό λειτουργεί. Και συνακόλουθα δε θα μπορούσαν να νομιμοποιούνται οι όποιες αποφάσεις της κυριαρχίας. Κάνει δηλ. εμφανή τη λαϊκή εξουσία, "τη δικαιολογεί", δίνοντας τη ψευδαίσθηση, ότι, κυβερνά μέσα από το κοινοβούλιο. Συγχρόνως δε, επιτελεί και μια άλλη λειτουργία, ΕΠΙΛΕΓΕΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ, σε περίπτωση που αυτές, δεν ικανοποιούνται από την κυβέρνηση, τις φιλτράρει, τις καθησυχάζει, έχοντας γίνει δηλ. και όργανο πολιτικής χειραγώγησης.

Έχοντας λοιπόν χάσει κάθε αρχικό στοιχείο νομιμότητας και έχοντας αποκτήσει πολλά παράνομα, λειτουργεί κυρίως για να δίνει τη νομιμότητα στις επιθυμίες των κυριάρχων. Ανίκανο να ελέγξει τις ζωτικές λειτουργίες του κράτους γίνεται το εκτελεστικό του όργανο, αφού, μόνο με τον τρόπο αυτό, μπορεί να επιζήσει. Κι έτσι, δεν υφίσταται πλέον ο διαχωρισμός των εξουσιών. Μ' ένα κοινοβούλιο που εκτελεί κι ένα κράτος και κεφάλαιο που ουσιαστικά νομοθετούν, όχι μόνο δεν υπάρχει ο πολιτικός διαχωρισμός των εξουσιών που δίνει την πολιτική νομιμότητα, αλλά υπάρχει κάτι περισσότερο, η αλλαγή των φορέων των δημόσιων εξουσιών.

Με τη σύντομη αυτή περιγραφή κι έχοντας σαν κριτήριο τους πρωτεύοντες όρους νομιμότητας του καπιταλιστικού συστήματος, όπως αυτοί διαμορφώθηκαν στις απαρχές της δημιουργίας του, δείξαμε πως, σήμερα, αυτοί δεν ισχύουν. Υπάρχει μια επίφαση νομιμότητας σε κάθε λειτουργία της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, σε κάθε δημόσια εξουσία, στο κράτος δικαίου. Κι όταν υπάρχει επίφαση νομιμότητας σ' όλο το λειτουργικό εποικοδόμημα της κυριαρχίας, σε όλα τα θεσμικά κέντρα εξουσίας της, τότε, εκτός των άλλων, θα πρέπει να έχουν δημιουργηθεί πίσω απ' αυτήν την νομιμότητα, παράνομα δίκτυα εξουσίας, η εξουσία που πραγματικά κυβερνά.

Ας όμως εξετάσουμε εν συντομία και τον δεύτερο λόγο αυτής της κατάστασης, όπως τον ορίσαμε στην αρχή του κειμένου. Είπαμε πως οι σχέσεις εξουσίας με τις οποίες είναι δομημένο κάθε σχήμα της κοινωνίας που παράγει κυριαρχία, είτε είναι πολιτικό, οικονομικό, κρατικό, είναι υπαίτιο για την αδιαφάνεια της κυριαρχίας. Πράγματι και πιστεύουμε πως αυτός είναι ο πιο σπουδαίος λόγος που το καπιταλιστικό σύστημα έχει αποκρύψει τα πραγματικά κέντρα των εξουσιών του. Ακόμη και να μην είχαν απονομιμοποιηθεί, για τους λόγους που αναφέραμε, τα πρωτεύοντα στοιχεία του κόσμου του κεφαλαίου, πάλι οι κυβερνώντες θα έκρυβαν τα διευθυντήριά τους. Γιατί, οι σχέσεις εξουσίας είναι σχέσεις που σε όποιο σχήμα και αν βρίσκονται, διαχωρίζουν τους εξουσιαστές από τους εξουσιαζόμενους, δημιουργούν μια απόσταση μεταξύ τους, μια αδιαφάνεια.

Ετσι, το κράτος, σαν ένα σύνολο εξουσιαστικών σχέσεων είναι απομακρυσμένο από την κοινωνία, το ίδιο και η αντιπροσωπευση, το κοινοβούλιο, καθώς και κάθε άλλος φορέας δημόσιας εξουσίας, άσχετα από το νομιμοποιητικό πλαίσιο που χρησιμοποιεί. Και όταν λέμε απόσταση, δεν εννοούμε τη χωρική της έννοια, αλλά μια απόσταση ιδεολογική, διευθυντική, ιεραρχική. Οι σχέσεις εξουσίας δεν ενώνουν, διαχωρίζουν, δεν παράγουν αδιαφάνεια, όταν μάλιστα είναι υποχρεωμένες να μην δείχνουν το πραγματικό εαυτό τους, δε ζητούν το φως για τους εξουσιαστές, αλλά μόνο για τους εξουσιαζόμενους. Οι σκοτεινές διαδρομές αρμόζουν στην εξουσία, είναι ο κύριος κανόνας για την ύπαρξή της.

Οποσδήποτε, τα απο - νομιμοποιημένα στοιχεία που περιγράψαμε, συμμε-

τέχουν στην υποχώρηση από το δημόσιο προσκήνιο, των παραδοσιακών εξουσιών της κυριαρχίας. Αυτό είναι λογικό, αφού, μη μπορώντας να λειτουργήσουν με τον πρωταρχικό τους τρόπο ή θα έπρεπε να καταστραφούν ή να χρησιμοποιηθούν σαν κάλυψη για τα πραγματικά κέντρα εξουσίας, τις πραγματικές λειτουργίες τους. Προτιμήθηκε το δεύτερο, αλλά το σίγουρο είναι πως, οι τάσεις αυτονομίας των σχέσεων εξουσίας, όταν ειδικά, συνθέτουν τα μεγάλα σχήματα της δημόσιας εξουσίας, είναι αυτές που παίζουν τον κυρίαρχο ρόλο στην αορατοποίηση των κέντρων που κυβερνούν. Η συγκαταθετική αντιπροσώπηση, ακόμη και αν ήταν μια αντιπροσώπηση, είναι μια σχέση εξουσίας, αφού είναι μια λειτουργία που μεταφέρει τη δύναμη του λαού σε αντιπροσώπους, την απογυμνώνει δηλ. από το φυσικό της φορέα, από τη δύναμή της. Και αυτό που λέμε ενισχύεται περισσότερο από το γεγονός ότι, αυτή η διαδικασία γίνεται ουσιαστικά χωρίς τη θέλησή του, άσχετα αν την εκτελεί όποτε του ζητηθεί, αφού είναι με πολυδιάστατο τρόπο χειραγωγημένος. Η ετερότητα αυτή, όση νομιμότητα και αν εμπεριέχει έχει μια ασάφεια μέσα της, δεν καθορίζει δηλ. ακριβώς τους όρους μεταξύ των δυο μερών, με αποτέλεσμα οι αντιπρόσωποι να έχουν τη δυνατότητα, να λειτουργήσουν τις περισσότερες φορές, όπως αυτοί θέλουν και χωρίς να υπερβαίνουν τους όρους της σχέσης τους με το λαό. Αυτή η ασάφεια είναι που βοηθά στην αδιαφάνεια τις σχέσεις εξουσίας που συνθέτουν τα σχήματα των δημόσιων εξουσιών, τα ίδια τα σχήματα τελικά.

Τα κόμματα, το κοινοβούλιο, λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο. Βρισκόμενα δε και σε πιο υψηλά επίπεδα της εξουσιαστικής ιεραρχίας των δημόσιων εξουσιών, είναι ιδιαίτερα απομακρυσμένα από τη μόνη νομιμότητα, τη λαϊκή βούληση. Έτσι, η ασάφεια γίνεται πιο έντονη, ο έλεγχος πιο δύσκολος, η νομιμότητα πιο εύθραστη. Η διακυβέρνηση μέσα από μια ιεραρχία εξουσιαστικών σχημάτων, δεν μπορεί, όσο καλά κι αν οριστούν οι όροι της λειτουργίας της, να μην κρύβει τους πραγματικούς μηχανισμούς και τα κέντρα λειτουργίας της. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΝΑ ΤΟ ΠΟΥΜΕ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ, ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ, ΚΑΙ ΗΤΑΝ ΠΑΝΤΟΤΕ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ, ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΤΗΣ ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ.

Και το κράτος, αλλά και το κεφάλαιο, σαν αυθεντικά εξουσιαστικά σχήματα, έχουν την τάση να αποκρύπτουν τα πραγματικά κέντρα εξουσίας των. Σε καμιά περίπτωση δε θα μπορούσαν να λειτουργήσουν μέσα από διαφανή πλαίσια. Ακόμη κι όταν είχαν τη νομιμότητα, με τους σαφώς καθορισμένους ρόλους, υπήρχαν και πάλι οι σκοτεινές πλευρές τους, οι μηχανισμοί εκείνοι που λειτουργούσαν έξω από τη νομιμότητα.

Θα λέγαμε λοιπόν, πως, η απο-νομιμοποίηση της πολιτικής, της κρατικής και της οικονομικής εξουσίας, σε σχέση πάντοτε με την κυρίαρχη νομιμότητα, η τάση αυτονομίας τους θα λέγαμε καλύτερα, από τη βάση της κοινωνίας, βοήθησε ώστε να περάσουν στην αδιαφάνεια τα πραγματικά κέντρα που κυβερνούν την καπιταλιστική κοινωνία, αλλά οι πραγματικοί υπεύθυνοι για την υποχώρηση αυτή, ακόμη κι αν ίσχυαν οι όροι νομιμότητας, είναι και στην οποιαδήποτε περίπτωση οι σχέσεις εξουσίας.

Πίσω λοιπόν από την εικόνα του δημοσιοποιημένου μπλοκ εξουσίας, βρίσκονται τα πραγματικά κέντρα που κυβερνούν και που είναι οργανωμένα ιεραρχικά, που αυτό σημαίνει, πως, δεν είναι αυτόνομα αλλά λειτουργούν το καθένα σε σχέση με τα άλλα. Αντιλούν τη δύναμή τους, από το ότι είναι

συνδεδεμένα με το κράτος, την πολιτική εξουσία, το κεφάλαιο, αλλά δεν είναι, ούτε κρατικά, ούτε οικονομικά, ούτε πολιτικά με την στενή έννοια των όρων. Θα λέγαμε πως είναι όλα αυτά μαζί και κάτι παραπάνω: ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΘΑΡΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΚΥΒΕΡΝΑ ΧΩΡΙΣ ΚΑΝΕΝΑ ΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ.

Και τα κέντρα αυτά βρίσκονται μέσα στο κράτος, στις μυστικές υπηρεσίες, στα γραφεία των μανδρινών της γραφειοκρατίας, των μηχανισμών καταστολής, του στρατού. Βρίσκονται μέσα στους χώρους του κεφαλαίου, τους χρηματοπιστωτικούς, τους εφοπλιστικούς, τους βιομηχανικούς, των ναρκωτικών, του λαθρεμπορίου, των πολεμικών προμηθειών. Βρίσκονται μέσα στην πολιτική εξουσία, στις ολιγαρχίες του κοινοβουλίου, των κομμάτων, της κυβέρνησης, των συνδικάτων, αλλά και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας.

Και όλα αυτά δημιουργούν τον ιστό που κυβερνά την κοινωνία του καπιταλισμού. Το καθ' ένα από αυτά λειτουργεί στο βαθμό που αντλεί δύναμη από τα άλλα. Η υπόσταση ενός οικονομικού κέντρου υπάρχει στο βαθμό που υποστηρίζεται από ένα κρατικό ή πολιτικό κέντρο, η υπόσταση ενός κρατικού από ένα πολιτικό ή οικονομικό.

Η εξουσία είναι ανεξέλεγκτη. Μόνο έτσι μπορεί να λειτουργεί. Κράτησε, το έτσι ή αλλιώς απο-νομιμοποιημένο δίκτυο των δημόσιων εξουσιών για παραπέτασμα και ανέπτυξε μέσα σ' αυτό ένα άλλο, πλήρως ελεύθερο για να κάνει ότι θέλει. Και κάνει.

Θέλουμε να γίνει κατανοητό, πως, τα κέντρα εξουσίας που κυβερνούν έχουν υπόσταση εφόσον υπάρχουν τα απο-νομιμοποιημένα κέντρα εξουσίας του συστήματος, αυτά που αναφέραμε, η αντιπροσωπευτική δημοκρατία, τα κόμματα, το κοινοβούλιο, η κυβέρνηση, το κράτος με την τωρινή μορφή του, το κεφάλαιο, γιατί είναι αυτά που αποκρύπτουν την ερώτηση του ποιος κυβερνά αλλά και την απάντησή της.

Αλλά και τα απο-νομιμοποιημένα κέντρα δε θα μπορούσαν να υπάρχουν χωρίς τα αδιαφανή κέντρα που αναφέραμε. Με τους ρόλους τους καταργημένους, δε θα είχαν λόγους ύπαρξης, αν δεν αποκτούσαν κάποιους άλλους, αυτούς δηλ. που περιγράψαμε παραπάνω.

Όλα αυτά που είπαμε, ισχύουν για όλες τις κοινωνίες του καπιταλιστικού κόσμου και δεν αλλάζουν, έστω κι αν έχουν μικρές ή μεγάλες διαφορές μεταξύ τους. Είναι λοιπόν και για την Ελλάδα ισχύουν όσα είπαμε. Σίγουρα υπάρχουν οι ιδιαιτερότητες της Ελληνικής κυριαρχίας που δίνουν την εντύπωση πως κυβερνούν οι συνταγματικά καθορισμένες εξουσίες, αλλά δεν είναι έτσι. Και εδώ, αυτές, είναι απο-νομιμοποιημένες και ήταν πιστεύουμε από πάντα και εδώ λειτουργούν οι εξουσιαστικές σχέσεις και θα λέγαμε με ιδιαίτερα κατασταλτικό τρόπο, που ευνοούν την ανάπτυξη των αντι-θεσμικών κέντρων εξουσίας. Η διαφορά με τις άλλες χώρες του ώριμου καπιταλισμού, βρίσκεται απλά, στο ότι εδώ, όλα έχουν μια άλλη εικόνα, είναι απηρχεωμένα, βάρβαρα, χωρίς φινέτσα, χωρίς συναινετικότητα, πελατειακά. Αλλά όλα αυτά δεν είναι διαφορά ουσίας, αλλά διαφορά στο βαθμό αναπαλαίωσης με εκσυγχρονιστικούς όρους.

Τελικά, οι κοινωνίες του καπιταλισμού είναι εξουσιαστικές και αυτό μόνο αρκεί για να κρύβουν τα πραγματικά κέντρα που τις κυβερνούν. ΓΙΑΤΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΔΥΝΑΜΗ, ΠΟΥ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΠΟΥ ΒΑΖΕΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΤΗΝ ΕΛΕΓΧΕΙ, ΠΑΝΤΟΤΕ ΚΑΤΟΡΘΩΝΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗ ΚΑΙ ΑΔΙΑΦΑΝΗΣ.

- ΑΛ. ΜΗΛΙΩΡΙΔΗΣ.
- <1>. "Αυταρχική δημοκρατία και κριτική της πολιτικής."
 <2>. Γιοχάνες Ανιόλι, "Ο μετασχηματισμός της δημοκρατίας."
 <3>. " " " " " "

να μιλάμε για

το θάνατο

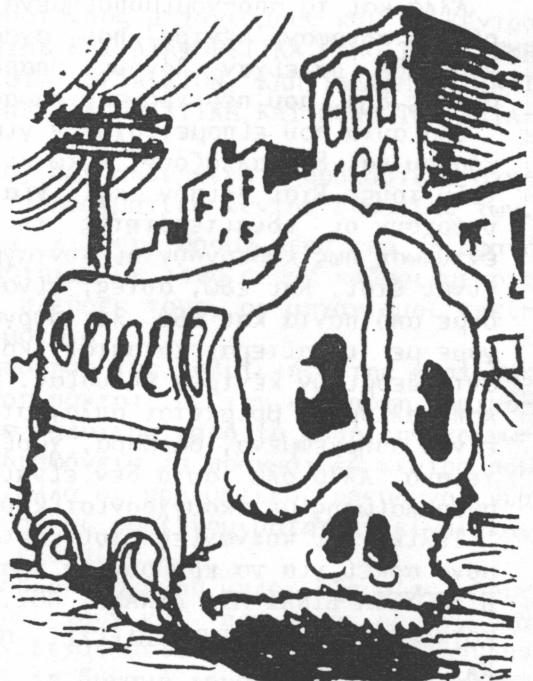
Μιλάμε συνεχώς για τη ζωή, αποφεύγοντας να μιλήσουμε για το θάνατο. Κι όμως, την περικλείει από παντού, έτοιμος σε κάθε στιγμή να παρουσιαστεί. Είναι αυτός, που, με την απουσία του, δίνει την ευκαιρία στη ζωή να κάνει την εμφάνισή της. Αν δεν υπήρχε, δε θα υπήρχε η ίδια η ζωή. Ο θάνατος και η ζωή δε μπορούν να ξεχωριστούν. Κάθε στιγμή της ύπαρξης, εμπεριέχει το θάνατο, κάθε πράξη της, επίσης. Αλλά συμβαίνει και το αντίστροφο, κάθε στιγμή του θανάτου εμπεριέχει τη ζωή. Ο θάνατος, είναι ο κυρίαρχος, η υπέρτατη εξουσία για τους ζώντες οργανισμούς, αυτός που δε δίνει παρά ελάχιστα δικαιώματα στη ζωή, αυτός που δεν της αφήνει, ούτε στιγμή για να τον ξεχάσει.

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑ Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ. Πράγματι, ο θάνατος γίνεται υπαρκτός, με την εμφάνιση της ζωής. Αυτή κάνει γνωστή την ύπαρξη του θανάτου. Αν δεν υπήρχε, δε θα υπήρχε κι αυτός. Η γέννηση, είναι το επίτευγμα του θανάτου και όχι της ζωής. Επίτευγμα της ζωής, είναι, πως, κατορθώνει να ζει, όσο ζει, αγνοώντας το θάνατο.

Μας ενδιαφέρει ο θάνατος, γιατί, μας ενδιαφέρει η ζωή. Θέλουμε να υπερβούμε το φόβο μας γι' αυτόν, να τον μάθουμε, για να

μάθουμε για την ύπαρξη και τη ζωή της. Ο άνθρωπος φοβάται το θάνατο γιατί δεν τον γνωρίζει. Τον έχει ταυτίσει με την εξαφάνισή του, τον πόνο, το τίποτα, πιστεύει πως είναι η μοίρα του, η μοίρα όλων των ζώντων και τον υπομένει, προσπαθώντας να τον ξεχάσει μέχρι τη τελευταία στιγμή του. Αλλά βέβαια δεν τον ξεχνά. Και πως αυτό θα ήταν δυνατόν; Κρύβεται μέσα σε κάθε σκέψη, σε κάθε πράξη του, μέσα στα ένστικτα και τις αισθήσεις του, επιρρεάζοντας συνεχώς τη ζωή του, σαν επιδημία, σαν φευγαλέα σκέψη, σαν κοντινή πραγματικότητα, σαν απεγνωσμένη πράξη. Επιβάλλεται στη ζωή του, πέρνοντάς την, όπως και όποτε αυτός θέλει.

Η ύπαρξη, μπορεί να αισθανθεί το νόημα της ζωής, όταν, κατορθώνει να απαλλάσσεται από το φόβο του, όταν μαθαίνει να τον αντιμετωπίζει, όπως βιώνει την ζωή,



με τόλμη, με αντίσταση, με απαίτηση, με αγώνα, με συναίσθημα, με γιατί. Ποιός γνωρίζει την έννοιά του, την πραγματική του υπόσταση; Κανείς. Υπάρχουν αμέτρητες υποθέσεις, αλλά καμιά απόδειξη. Γιατί λοιπόν να υπάρχει ο φόβος, η συνεχής τρομοκρατία του; Μήπως επειδή, η ύπαρξη δε γνωρίζει γι' αυτόν, τίποτα; Αλλά μήπως γνωρίζει για τη ζωή; Για το τι είναι, η ουσία της, ο κόσμος της, η συνειδησή της; Όπως η γέννηση, είναι μια πύλη, που είναι άγνωστο, γιατί και πως ανοίγει για να περάσει η ύπαρξη, έτσι και ο θάνατος, είναι μια παρόμοια πύλη, μόνο που την πρώτη, η ύπαρξη, την αντιλαμβάνεται αφού την περάσει, ενώ τη δεύτερη πριν.

Η αρχή και το τέλος της ζωής, παραμένουν μυστήρια για την ύπαρξη, το ίδιο και η ζωή. Νομίζει πως γνωρίζει την πύλη που πέρασε, τον κόσμο που βίωσε, γι' αυτό της προκαλεί δέος, η άγνωστη πύλη που απειλητικά βρίσκεται μπροστά της. Υποθέτει, φαντάζεται, ελπίζει, πιστεύει, για την ουσία του θανάτου, χρησιμοποιώντας, τη γνώση, τις ικανότητες που απόκτησε στη ζωή, χωρίς όμως να πλησιάζει στην αλήθεια του. Γιατί αυτή, βρίσκεται πέρα από την πύλη του, που θα τη βρεί η ύπαρξη, μόνο όταν ελευθερωθεί από τον κόσμο που της παρουσιάστηκε με τη γέννησή της.

Ο κόσμος δίνει κάποιο σκοπό στην ύπαρξη, είναι αισθητηριακός, γεμίζει τη συνειδηση, παράγει ιδέες, πράγματα, γνώσεις, γίνεται δηλαδή, κάτι φυσικό, κάτι γνωστό, γι' αυτήν. Κυριαρχείται από το "υπάρχειν", αυτό που παρουσιάζεται. Έτσι, ερωτήματα για την ουσία του είναι, των όντων, των ανθρώπων, απασχολούν ουσιαστικά, μόνο λίγους. Αλλά

είναι αυτά που θα μας γνωρίσουν την ουσία της ζωής, όλα τα άλλα είναι φαινόμενα που μας γνωρίζουν τη συμβατή με την ύπαρξη εικόνα της. Και αυτά τα ερωτήματα, παραμένουν πάντοτε αναπάντητα. Η ζωή δεν είναι λιγότερο άγνωστη από το "υπάρχειν", πριν και μετά απ' αυτήν. Όμως, ζωή είναι η ύπαρξη και όσο άγνωστη και αν είναι, παραμένει γι' αυτήν, οικεία, καθησυχαστική, της φαίνεται γνωστή. Σε αντίθεση με το θάνατο, που αν και είναι άγνωστος όσο και η ζωή, εκπροσωπεί τον επιπόνητο, το χάρο που περιφέρεται με το δρεπάνι για να πάρει τις ζωές και αυτό γιατί, ο άνθρωπος δεν συμμετέχει σ' αυτόν, Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΔΕ ΖΕΙ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ.

Ο άνθρωπος λοιπόν, δεν πρέπει να τον φοβάται, όπως δε φοβάται τη ζωή. Πρέπει να τον βλέπει μαζι με τη γέννησή του, σαν την είσοδο και την έξοδο της ύπαρξης του, στον και από τον κόσμο της υλικής ζωής. ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΥΠΟΘΕΤΟΥΜΕ ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΥΛΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΝΑ. Η ζωή δε μπορεί να υπάρξει για την ύπαρξη, αν αυτή, δε μπορεί να την αντικειμενοποιήσει, να τη θέσει έξω απ' αυτήν. Αυτό το κάνει το πνεύμα, αυτή δηλαδή η πλευρά της ύπαρξης, που ιδεοποιεί τον κόσμο, κάνοντάς τον "έξω απ' αυτήν". Και το πνεύμα δεν έχει καμιά σχέση ουσίας με το θάνατο αλλά ούτε και με τη γέννηση. Υποστηρίζουμε και αυτό γιατί μας αρέσει η ελπίδα, πως, πιθανόν, η ουσία της ύπαρξης να μην έχει καμιά σχέση με τη ζωή, όπως την ορίζουν η γέννηση και ο θάνατος. Η ζωή μπορεί να είναι μια υλική απόπειρα του πνεύματος, ο θάνατος, η απελευθέρωσή του απ' αυτήν.

Η ψυχική - πνευματική διάσταση της ύπαρξης, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να κατανοήσουμε

το φόβο του θανάτου και να μάθουμε να ενδιαφερόμαστε γι' αυτόν. Εάν δεχθούμε μόνο την υλική της υπόσταση, τότε είναι σίγουρο, πως, ο φόβος του, είναι δύσκολο να κατανικηθεί. Ο θάνατος, καταστρέφει ολοκληρωτικά την υλική υπόσταση της ύπαρξης. Αν ο άνθρωπος είναι χωρίς πνεύμα, τότε, ο φόβος του, είναι δικαιολογημένος. Ο θάνατος τον κάνει ένα τίποτα, τον εξαφανίζει, σαν να μην υπήρξε ποτέ. Γι' αυτό και δε θέλει να μάθει τίποτα, αφού δεν πρόκειται να υπάρχει όταν περάσει την πύλη του. Το μόνο που αξίζει, είναι να τον αγνοεί, σαν να μην υπάρχει, ακόμη και τη στιγμή που σπρώχνει για να ανοίξει τη πύλη του.

Μας ενδιαφέρει ο θάνατος, όπως μας ενδιαφέρει και η γέννηση, γιατί έχουμε κυρίαρχη την υπόθεση της πνευματικής υπαρξιακής υπόστασης. Είναι, ο θάνατος αποκτά ένα σκοπό, ελευθερώνει την ύπαρξη από τη ζωή και την επαναφέρει στην κατάσταση πριν τη συλλείψει η ύλη. Η ζωή σαν ύλη υπάρχει. Η γέννηση και ο θάνατος την περικυκλώνουν από παντού, έτσι ώστε να εμφανίσουν και να εξαφανίσουν κάθε στιγμή το πνεύμα, που, εισχωρώντας μέσα στην ύλη δημιουργεί την ύπαρξη. Βέβαια, το πνεύμα φαίνεται σαν να είναι

η ουσία του κόσμου, μ' όλα αυτά που ισχυριζόμαστε, αλλά το μόνο που έχουμε για να τα αποδείξουμε είναι, πως, βαδίζουμε στο πέραςμα που λέγεται ζωή, έχοντας οδηγό μας την ελπίδα, ότι, όταν ανοίξουμε τη πύλη κάτι θα υπάρχει πέρα απ' αυτή.

Θα πρέπει λοιπόν, μετά απ' όλα αυτά που είπαμε, να πάψουμε να ενδιαφερόμαστε για τη ζωή όπως μας παρουσιάζεται; Κάθε άλλο, αυτό θα ήταν γελοίο και αντι-υπαρξιακό. Η ουσία της ύπαρξης μπορεί να βρίσκεται στο πριν τη γέννηση ή μετά το θάνατο "κόσμο", αλλά αυτή είναι μια υπόθεση ελπίδας και τίποτα περισσότερο. Κάθε απόδειξή της, δε μπορεί παρά να είναι μεταφυσική. Κατά συνέπεια, δεν μπορούμε παρά να ενδιαφερόμαστε για την ύπαρξη και τον κόσμο της, που δεν είναι υπόθεση αλλά πραγματικότητα και να ελπίζουμε.

Γιατί, ζωή χωρίς ελπίδα, έχει πραγματικά κάποιο ενδιαφέρον; Νομίζουμε πως όχι. Το να μη φοβόμαστε το θάνατο, με την ελπίδα πως, περνώντας τη πύλη του θα διακρίνουμε κάτι, είναι τουλάχιστον υπέροχο. Ελευθερώνει την ύπαρξη από την εξουσία του, ΤΗΝ ΚΑΝΕΙ ΝΑ ΣΕΒΕΤΑΙ ΤΗ ΖΩΗ, ΤΟΣΟ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΟΣΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Θ.Μ.

καλοκαίρι 1991

Το "ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ" ευδίκευσε μάθε δύο μήνες περίπου. Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκαν: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΗΛΙΟΡΙΔΗΣ, Θ.Μ., ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΓΘΑΙΟΥ, ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΗΛΙΟΡΙΔΗΣ.

ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΑΝΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Τ.Θ. 3646 10210 ΑΘΗΝΑ

300 δρχ